



KREDARICA

BILTEN DRUŠTVA SLOVENCEV V NOVEM SADU

ISSN 1821-1070

Letnik XX. št. 77-78

E-mail: pisarna@kredarica.org

Novi Sad, januar-junij 2020

20 LET MEŠANI PEVSKI ZBOR V PRILOGI: LITERARNI NATEČAJ DS KREDARICA V ČASU COVID-19



Foto: Đorđe Veselinov

SREČANJE V NACIONALNEM SVETU



V petek 17. januarja 2020 je bilo v prostorih Nacionalnega sveta slovenske manjšine v Srbiji srečanje z visokimi predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS, in sicer z Romanom Grudnom, podpredsednikom odbora za izobraževanje in Markom Koprivcem, svetovalcem in poslancem Državnega zbora ter direktorjem Zavoda za šolstvo RS, Vinkom Logajem, s svetovalko za kulturo in medije Veleposlaništva Republike Slovenije Ireno Herak, s predsednikom Nacionalnega sveta slovenske manjšine v Srbiji Sašo Verbičem in glavno sekretarko Nacionalnega sveta slovenske manjšine v Srbiji Tanjo Tomazin ter predstavniki Odbora za izobraževanje Nacionalnega sveta slovenske manjšine v Srbiji Majo

Đukanović predsednico, Elzo Ajduković, Nino Stanimirov Veriš članicama odbora, z učiteljicama Dopolnilnega pouka slovenskega jezika Rut Zlobec in Tatjano Bukvič in predsednikoma najstarejšega in najmlajšega Društva Slovencev v Srbiji Đorđetom Veselinovim in Ikonijo Luknar Popović.

Tema je bila pregled dosedanjega in smernice za prihodnje delovanje pri negovanju slovenskega jezika, ki je najpomembnejši steber krepitev slovenske identitete pri slovenskih potomcih izven domovine in možnosti nadaljevanja izobraževanja v Sloveniji.

Besedilo: Elza Ajduković

Foto: Đorđe Veselinov

VPIS V POSEBNI IMENIK SLOVENSKE NARODNE MANJŠINE V SRBIJI

Zakon o nacionalnih svetih narodnih manjšin v Republiki Srbiji iz leta 2009 omogoča vpis v Posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine v Srbiji. Obrazec za vpis lahko prevzamete na zahtev_pbs_upis_slovenacki[1].

Na podlagi Zakona o varovanju osebnih podatkov, ki velja od 1. 1. 2009, lahko izpolnjen obrazec za vpis v posebni volilni imenik osebno dostavite pristojni občinski upravi, kjer imate prijavljeno prebivališče – ob predložitvi osebne izkaznice ali pa ga skupaj s fotokopijo osebne izkaznice pošlje-

te priporočeno na naslov vaše pristojne občinske uprave. Pristojna občinska uprava bo na vaš naslov v 15 dneh poslala Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik.

Vpis v posebni volilni imenik je oproščen plačila administrativnih stroškov. Z vpisom v posebni volilni imenik se ne izgubijo druge volilne pravice. Z Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine se pridobi pravica do udeležbe na neposrednih volitvah Slovenskega nacionalnega sveta.

SLOVENIJA IMA NOVO VLADO

Državni zbor je 13. marca 2020 z 52 glasovi za in 31 proti potrdil sestavo nove vlade, ki jo bo vodil predsednik SDS Janeza Janša. Vseh 16 ministrov nove vlade je pred državnim zborom zapriseglo k spoštovanju ustavnega reda, ravnanju po svoji vesti in z vsemi svojimi močmi k delovanju za blaginjo Slovenije.

Državni zbor je potrdil 14. vlado v zgodovini samostojne države in tretjo vlado pod vodstvom Janeza Janše, ki je novo koalicijsko večino oblikoval po odstopu Marjana Šarca z mesta predsednika vlade. Janez Janša je 3. marca v Državnem zboru dobil mandat za sestavo vlade. Nova vlada je novi mandat začela v izrednih razmerah spopadanja z epidemijo virusa Kovid – 19.

Vlada Republike Slovenije predstavlja izvršilno oblast. Izvaja zakone in druge predpise, ki jih sprejema Državni zbor in skrbi za delovanje državne uprave. Kot najvišji organ državne uprave vlada izdaja predpise in sprejema pravne, politične, ekonomske, finančne, organizacijske in druge ukrepe, ki so potrebni za razvoj države in za urejenost razmer na vseh področjih v pristojnosti države. Vlado sestavljajo



predsednik vlade in ministri. Vlada Republike Slovenije izvaja številne aktivnosti, katerih cilj je povečanje občutljivosti zaposlenih v državnih organih in organih samoupravnih lokalnih skupnosti na pojav korupcije oziroma ravnanj, ki niso skladna z etičnimi, moralnimi in pravnimi normami s področja preprečevanja in omejevanja korupcijskih tveganj.

*Vir: Vlada Republike Slovenije
Priredila: Elza Ajdukovič*



MINISTRICA DR. HELENA JAKLITSCH PREVZELA POSLE NA URADU VLADE RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Helena Jaklitsch, ministrica brez resorja, pristojna za področje odnosov med Republiko Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah ter med Republiko Slovenijo in Slovenci po svetu. Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch je 14. marca 2020 prevzela posle od dosedanjega ministra Petra Česnika. Ob primopredaji sta bila prisotna tudi novi državni sekretar dr. Dejan Valentinčič in dosedanja državna sekretarka Olga Belec. Ministrica se je zahvalila dosedanjemu ministru Česniku za opravljeno delo in poudarila, da se zaveda odgovorne naloge, ki ji je zaupana, ter izzivov, ki jih prinaša področje. Društvo Slovencev Kredarica se zahvaljuje za sodelovanje dosedanjinima predstavnikoma Urada in čestita novoizvoljeni ministrici in državnemu sekretarju.

Vir: Urad Vlade Republike Slovenije
za Slovence v zamejstvu in po svetu
Priredila: **Elza Ajduković**



PISMO URADA ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Spoštovani Slovenci v zamejstvu in širom sveta!

Cel svet zadnjih nekaj tednov pretresa pandemija koronavirusa, ki je do temeljev spremenila naša življenja. Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu pozorno spremlja dogajanje v vseh državah, kjer, dragi rojaki, živite. Vsi upamo, da se bodo razmere kmalu umirile in bodo naša življenja zopet v običajnih tirnicah. Ta pretres pa je hkrati priložnost, da se še bolj ozremo na stvari, ki so najpomembnejše – predvsem čas z našimi najbližjimi.

V sodobnem času večkrat tehnologijo vidimo kot nekaj negativnega, te dni pa nam kaže svojo pozitivnejšo plat. Tako v Sloveniji kot v številnih drugih državah se je običajno javno življenje ustavilo, prav prek tehnologije pa ostajamo povezani in prek nje lahko pošljamo našo prošnjo in poziv vsem vam.

Slovenija pandemijo korona virusa za zdaj dobro obvladuje. Sprejeti so bili vsi potrebni varnostni ukrepi, s katerimi upamo, da se okužba ne bo preveč širila, seveda pa se moramo v skladu z načelom previdnosti pripravljati na različne mogoče scenarije. Lahko se bo situacija tudi še poslabšala in bomo potrebovali dodatne ukrepe, predvsem pa dodatno znanje in dodatno človeško pomoč.

Zato vas vljudno vabimo in prosimo vse, ki imate kakršno koli znanje zdravstvene in drugih strok oz. s področij, na katera bo trenutna situacija vplivala (va-

rovanje javnega zdravja, ekonomija, sociala itd.), ali če poznate kogarkoli, ki ta znanja ima in bi lahko priskočil Sloveniji na pomoč, četudi samo z nasveti na daljavo in izmenjavo mnenj, da se nam oglasite na naslov urad.slovinci@gov.si.

Če poznate kakršnekoli možnosti, kje in kako bi Slovenija lahko dobila oz. kupila zdravstveno opremo, ki je nujno potrebna za zaščito zdravih in lajšanje zdravljenja tistih, ki so zboleli zaradi koronavirusa, se prav tako priporočamo.

Za vsako vašo pomoč se vam že sedaj iskreno zahvaljujemo, predvsem pa želimo vam in vašim domačim vse dobro v teh izjemno zahtevnih časih.

Ostanite zdravi.

dr. Helena Jaklitsch, ministrica
dr. Dejan Valentinčič, državni sekretar



PREDAVANJE O ŠTUDIJU V SLOVENIJI

V Društvu Slovencev Kredarica Novi Sad je bilo predavanje na temo *Študij v Sloveniji*. Predsednik Društva Đorđe Veselinov je v uvodu opisal najpomembnejše aktivnosti in dosežene rezultate v 23 letih obstoja društva v katere spada pomoč pri uresničevanju vse večjega zanimanja mladih članov društva za nadaljevanje izobraževanja v domovini svojih prednikov. V nadaljevanju je spregovoril o možnostih študija in o pogojih vpisa ter dodal, da visokošolsko izobraževanje v Sloveniji poteka po bolonjskem procesu, to se pravi da dodiplomski študij traja 3 leta, podiplomski 2, obstajajo tudi enoviti magistrski študijski programi kot so medicina, stomatologija, pravo... v trajanju od 4-6 let. Po zaključenem dodiplomskem študiju se lahko študenti vpišejo na doktorski študij. V Sloveniji obstaja 5 univerz, 48 samostojnih visoko-

šolskih institucij ali 46 višjih šol. Slovenska univerzitetna mesta so Ljubljana, Maribor, Koper in Nova Gorica, Novo mesto. Nekatere višje šole se nahajajo tudi v Celju, Velenju, Murski Soboti, Piranu, Brežicah. Vsi študijski programi imajo akreditacije Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo in so pred zakonom enakovredni. Diploma pridobljena na slovenskih univerzah je priznana v Evropski uniji in skoraj v vseh državah sveta, vključujoč ZDA, Kanado in Australijo.

Prisotne je še povabil, naj se udeležijo strokovne ekskurzije v Slovenijo na Informativne dneve, ki jo vsako leto organizira DS Kredarica. Odziv na predavanje je bil izredno velik in po uradnem delu so še udeleženci dobili odgovore na mnoga vprašanja.

Besedilo in foto: Đorđe Veselinov



STROKOVNO INFORMATIVNI DNEVI 2020

Društvo Slovencev Kredarica je od 13. do 15. februarja 2020 organiziralo strokovno ekskurzijo z odhodom na Informativne dneve na Univerzi v Ljubljani. Mladi člani slovenskih društev iz Srbije so obiskali fakultete, da bi se seznanili z informacijami o nadaljevanju izobraževanja v domovini Sloveniji. Spremljali so jih predstavniki Društva Slovencev Kredarica iz Novega Sada, ki je bilo v imenu vseh slovenskih društev v Srbiji tudi letos organizator obiska v Sloveniji.

Namen strokovne ekskurzije je približevanje možnosti za nadaljevanje izobraževanja v domovini, kar predstavlja velik pomen v negovanju slovenskega jezika ter priložnost za ohranjanje slovenske identitete skozi pridobivanje izobrazbe, druženje s slovenskimi rojaki, spoznavanje kulture.

Takoj po prihodu v Ljubljano v četrtek so se učenci udeležili gledališke predstave *Razbiti vrč** v Slovenskem narodnem gledališču. Naslednji dan v petek so

obiskali fakultete in si nabirali informacije v zvezi s pogoji vpisa, študijskimi programi in možnostmi nastanitve v študentskih domovih ter štipendijah za Slovence po svetu. V soboto so se učenci po obisku fakultet v popoldanskih urah odpravili proti domu, med potjo pa so se pogovarjali o informacijah, ki so jih izvedeli in navdušeni pohvalil organizacijo predstavitev na fakultetah. Vsi so bili mnenja, da jim je obisk Ljubljane, fakultet in raznih kulturnozgodovinskih znamenitosti, ki jih ne manjka v glavnem mestu Slovenije, še bolj utrdil željo nadaljevati študij v Sloveniji.

Cilj projekta, ki je imel namen predstaviti slovenskim potomcem v Srbiji možnosti in pogoje za nadaljevanje izobraževanja v matični domovini in nadaljevati povezovanje mladih v Sloveniji in v slovenskih društvih v Srbiji, je uspel. Projekt je podprl Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu ter Nacionalni svet slovenske narodne manjšine v Srbiji.

Besedilo: Elza Ajduković

Foto: Dorđe Veselinov



RAZBITI VRČ VESELOIGRA

Avtor **Heinrich von Kleist**

Režiser **Vito Taufer**

Igrajo

- **Branko Šturbej Valter**, sodni svetnik
- **Jurij Zrnec Adam**, vaški sodnik
- **Marko Mandić Svit**, pisar
- **Polona Juh**, Gospa Marjeta Rul
- **Maruša Majer Eva**, Marjetina hči
- **Bojan Emeršič/Valter Dragan**, Vid Timpel, kotlar
- **Timon Šturbej Rupert**, Vidov sin
- **Vanja Plut**, Gospa Brigita
- **Matija Rozman Hanfrid**, sodni sluga
- **Zvezdana Mlakar Meta**, dekla

Večplastna komedija *Razbiti vrč* (krstno uprizorjena 1808, objavljena 1811) je ena najznamenitejših iger Heinricha von Kleista in obenem kánonsko delo nemške romantike.

Kleistov *Razbiti vrč* je nastal le nekoliko zatem, ko se je z Linhartovima veseloigramama rodilo slovensko sodobno gledališče. Pri *Razbitem vrču* ravno tako gre za razkrinkavanje nečednih erotičnih namenov moškega, ki ima družbeno moč. Vplivni in ugledni gospodje, ki si proti njihovi volji želijo telesne intimnosti s socialno nižje stoječimi lepimi mladimi dekleti, so bili svetu komedije namreč znani že davno pred škandali, ki so lani zatresli Hollywood. Vendar pri *Razbitem vrču* žrtev pohote sodnika Adama ni

mlada Evica, ampak njena mati, ki ji je sodnik med nočnim izletom razbil vrč. Posebnost Kleistove veseloigre je predvsem v tem, da mora vaški sodnik odkriti in obsoditi storilca dejanja, za katerega je gledalcu že od samega začetka jasno, da je bil to on sam. In ker gre za »jezičnega dohtarja«, je prav v besednih igrah, s katerimi se sodnik Adam izmika resnici, in v njegovem neumornem trudu, da bi se neizprosnim dejstvom navkljub izvil iz primeža resnice, največji šarm tega besedila. A čeprav je vsej njegovi oziroma Kleistovi jezikovni spretnosti navkljub krivec na koncu razkrinkan, žrtvi njegovega dejanja to ne pomaga in bo morala za razbiti vrč iskati zadoščenje na višji sodni instanci. S tem pa je za naš današnji svet ta komedija aktualna tudi na nek čisto konkreten in družbeno realen način.

Beseda prevajalca iz izvirnika: **Andrej Rozman Roza**

Vir: SNG Drama Ljubljana



REDNA DELEGATSKA SKUPŠČINA

V prostorih društva so se v soboto 27. 06. 2020 ob 18h na Redni delegatski skupščini zbrali delegati in člani Društva Slovencev Kredarica.

Dnevni red:

1. Izvolitev delovnega predsedstva v sestavi predsednik in dva člana ter zapisnikar
2. Poročilo o delovanju DS Kredarica v letu 2019 in sprejetje poročila
3. Izvolitev nove sestave Nadzornega odbora – predsednika in 2 članov
4. Program delovanja DS Kredarica za leto 2020
5. Razno

Predsednik Društva Slovencev Kredarica Đorđe Veselinov je pozdravil prisotne in se zahvalil za odziv kljub neugodnim razmeram v zvezi z nevarnostjo okužbe svetovnih razmer z virusom Kovid-19. Predsednica Upravnega odbora Elza Ajduković je predlagala dnevni red, s katerim so se prisotni strinjali in izvolili delovno predsedstvo v sestavi: predsednica Marija Lovrić in člana Dušan Vujošević in Luka Maletin, zapisnikar je vodila Elza Ajduković, Nina Stanimirov Veriš in Jasmina Veselinov pa sta overili zapisnik.



Nadaljevanje seje je vodila predsednica delovnega predsedstva Marija Lovrić, ki je odprla drugo točko. Poročila so podali:

Predsednik društva Đorđe Veselinov - Finančno poročilo,

Predsednica Nadzornega odbora in urednica Biltena Kredarica Marija Lovrić - Poročilo o delu Nadzornega odbora in Uredniškega odbora

Predsednica Upravnega odbora Elza Ajduković - Vsebinsko poročilo rednega delovanja in projektov oz. programov.

Po razpravi so poročila enoglasno sprejeta. Predsednica Nadzornega odbora Marija Lovrić je potem še seznanila prisotne, da je z letom 2019 potekel mandat članom Nadzornega odbora in kot predsednica delovnega predsedstva predlagala razrešitev dosedanje sestave: Marijo Lovrić predsednico ter člana Antonijo Molnar in dr. Aleksandra Cvejića. Predsednica Nad-

zornega odbora Marija Lovrić je seznanila prisotne, da je Upravni odbor na 3. redni seji predlagal izvolitev novih članov Nadzornega odbora: za predsednika dr. Milana Breberino, za člana pa Anđelko Ivošev in Dušana Vujoševića. Upravni odbor je potem še predlagal razrešene člane Milana Bireša, Antonijo Molnar in dr. Aleksandra Cvejića za delegate delegatske skupščine.



Potem je predsedujoča otvorila razpravo, na kateri so se prisotni zahvalili dosedanji predsednici in članoma Nadzornega odbora na delu, po končani razpravi pa dala na glasovanje razrešitev dosedanje predsednice in članov Nadzornega odbora ter članov Upravnega odbora in dala na glasovanje predlog za izvolitev predsednika in članov za Nadzornega odbora in treh članov za izvolitev za delegate delegatske skupščine.

Predsednik Đorđe Veselinov je govoril o rednem delovanju in projektih oz. programih za leto 2020, kjer je izpostavil da so razmere zaskrbljujoče glede na Kovid-19 ter je vprašanje, kako bo izgledala realizacija delovanja in projektov do konca leta. Povedal je tudi, da bi morali aktivnosti omejiti na manjše število ljudi, kar pomeni da so za to bolj ustrezna kakšna predavanja, literarni natečaji ali delavnice. V razpravi so člani delegatske skupščine Dr. Svetlana Momčilović, Slavko Černivec in drugi predlagali, da se organizirajo srečanja na prostem, npr. planinarjenje in izleti.

V točki razno se je diskusija nadaljevala o predstojećem popisu prebivalstva v Srbiji v letu 2021, kjer je predsednica Upravnega odbora govorila o pomenu opredelitve pripadnikov slovenske narodne manjšine v Srbiji. Ko so bile izčrpane vse teme je bila seja uradno zaključena ob 20h. Prisotni so se še nekaj časa družili in se pogovarjali ob pogostitvi.

Foto: **Đorđe Veselinov**
Besedilo: **Elza Ajduković**

MEDNARODNI SEJEM KNJIG 2020 V NOVEM SADU

Na Novosadskem sejmu je bil od 3. do 9. marca 2020 Mednarodni sejem knjig, 26 po vrsti. Istočasno je bila v avli Master centra umetniška razstava Art Expo, od 4. do 5. marca pa je bil tudi Sejem izobraževanja Kažipoti-putokazi.

Mednarodni sejem knjig se je odvijal v osrednji dvorani sejma v Master centru, že tradicionalno pa je sodelovalo tudi Društvo Slovencev Kredarica.

Sodelovali smo na skupni stojnici Pokrajinskega sekretariata za izobraževanje, predpise, upravo in nacionalne manjšine-nacionalne skupnosti ter Pokrajinskega sekretariata za kulturo, javno obveščanje in odnose z verskimi skupnostmi, Izvršnega sveta Avtonomne pokrajine Vojvodine. Na tej stojnici so bili izdelki založništva v jezikih nacionalnih manjšin v programu in številne predstavitve ali promocije inštitucij in posameznikov v založniški produkciji.

Razstavili smo naše izdelke založništva v slovenskem jeziku: Biltene Kredarica, poleg njih je bila razstavljena knjiga za otroke Galeb avtorice Marije Lovrić. Izdaje so izzvale veliko zanimanja.

Mednarodni sejem knjig je največja književna manifestacija v Avtonomni pokrajini Vojvodini na kateri so nastopili tudi posebni gostje – znani pisci. Ekskluzivna gostja je bila Tracy Chevalier. To leto je bilo opazno več razstavljalcev in sicer 175, kar je 15 odstotkov več glede na prejšnje leto, prihajajo pa iz osmih držav. Kot vedno so bili veliki sejmski popusti za nakup knjig. Vstop je bil prost.

Foto: M.G.
Besedilo: Marija Lovrić



VELIKONOČNO SPOROČILO

12. april 2020

Draga Katarina!

Zajček me je prosil, naj te pozdravim, saj on letos ne more priti zaradi virusa korona. Ponoči je v veljavi prepoved gibanja. Pošilja ti tole kuverto, ki jo bom izpustila pod okno med rože.

Jaz sem zgodaj zbudila babico, naj po cenejši elektriki pobarva jajca in pripravi kakšno darilo.

*Rada te ima ptička Kupuj kruh
(imenujejo me tudi grlica,
turška ali divja grlica)*



DIPLOMANTA IZ DS KREDARICA

LUKA MALETIN

Rojen 20. julija 1995 v Novem Sadu, Slovenec po materi Zdenki Maletin, roj. Kolman in državljani Republike Slovenije. Osnovno šolo obiskoval v OŠ Dušan Radović prvih 6 razredov, 7. in 8. razred pa v vzorčnem matematičnem oddelku Gimnazije Jovan Jovanović Zmaj v Novem Sadu. Prejemnik Vukove diplome. Srednjo ekonomsko šolo Svetozar Miletić vpisal 2010 v Novem Sadu, smer ekonomski tehnik. Na Ekonomsko fakulteto v Novem Sadu se je vpisal 2014, smer Evropska in mednarodna ekonomija in biznis, po dveh uspešno končanih letnikih pa se je prepisal na Ekonomsko fakulteto v Ljubljani, smer International Business. Diplomsko diplomiranega ekonomista si je pridobil leta 2018 s povprečno oceno 7,97. Po končani fakulteti 2018 se je vrnil v Novi Sad in se zaposlil v Knjigovodski Agenciji TIM SJ, kjer še danes dela. Govori srbski, slovenski, angleški, razume nemški jezik.

Pridobljeni strokovni naziv: Diplomirani ekonomist

Študijski program: Mednarodno poslovanje

Zaposlitev: Knjigovodska Agencija TIM SJ Novi Sad

Luka: Študiranje v Sloveniji je bila velika izkušnja zame. Poleg tega, da sem se osamosvojil, sem glede na to, da je na moji smeri bilo veliko študentov na izmenjavi Erasmus, spoznal različne ljudi, bodisi iz Slovenije, bodisi z vseh strani sveta. Študij sem spremljal v angleškem jeziku, kar mi je v veliki meri pomagalo, da utrdim znanje tega jezika, čeprav sem že imel FCE diplomu iz angleščine. Poleg študiranja v Ljubljani, sem takoj po dveh tednih začel s študentskim delom, kar mi je omogočilo, da sem postal finančno neodvisen od staršev. Kasneje sem prejel študentsko stipendijo Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Lahko bi rekel, da je bila to velika življenjska prelomnica zame. Pred koncem študija sem začel razmišljati o svoji prihodnosti v Sloveniji, o vseh prednostih ali pomanjkljivostih te države in se odločil, da se vrnem v Srbijo. Po prihodu v Novi Sad sem 2019 izvoljen za člana delegatske skupščine DS Kredarica.



VLADKA AJDUKOVIĆ

Rojena 7. julija 1993 v Novem Sadu, Slovenka po materi Elzi Ajduković roj. Üllen in državljanka Republike Slovenije. Osnovno šolo OŠ Vere Pavlović v Novem Sadu je končala leta 2008, Srednjo ekonomsko šolo Svetozar Miletić v Novem Sadu pa 2012. Leta 2012 se je vpisala na Ekonomsko fakulteto v Novem Sadu in končala prvi letnik, potem pa na Ekonomsko fakulteto v Ljubljani v drugi letnik, kjer je 2015 diplomirala. Takoj se je vpisala na podiplomski študij na isti fakulteti in prvi letnik magistrskega študija končala 2016 na izmenjavi Erasmus na BI Norwegian Business School v Oslu na Norveškem, drugi letnik pa 2018 na matični fakulteti v Ljubljani. Magistrirala 1. junija 2020 na Ekonomski fakulteti v Ljubljani z oceno 10. Govori srbski, slovenski, angleški, španski, razume nemški in norveški jezik.

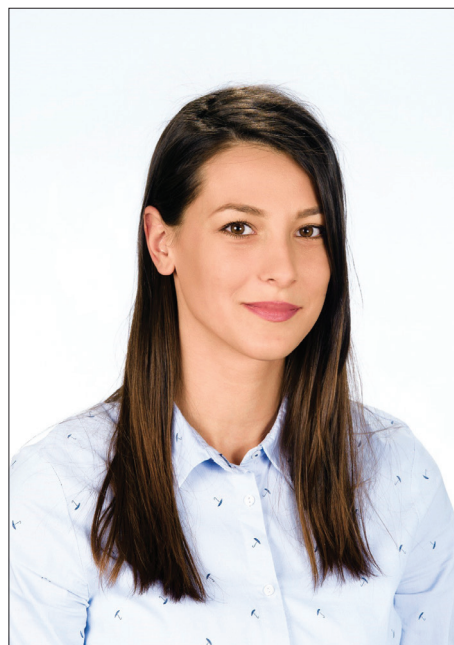
Pridobljeni strokovni naziv: Magistrica poslovnih ved

Študijski program: Mednarodno poslovanje

Naslov magistrske naloge: Krepi pomembnost blagovnih znamk za Generacijo Z.

Zaposlena v globalnem svetovalnem podjetju Kearney, v Ljubljani kot poslovna svetovalka.

Vladka: Za študij v Sloveniji sem se odločila že pred vpisom na Ekonomsko fakulteto v Novem Sadu, vendar sem potrebovala nekaj časa za usklajevanje vseh podrobnosti v zvezi z odhodom, tako da sem se po končanem prvem letniku v Novem Sadu, takoj vpisala v drugi letnik v Ljubljani. Sam odhod v Ljubljano mi ni predstavljal prevelikih težav, saj sem od zgodnjega otroštva obiskovala pouk slovenščine v DS Kredarica ter preživljala počitnice in praznike v Sloveniji pri maminih



starših, tetah in svakih ter bratrancih in sestričnih v Prekmurju. Prva dva meseca pa sem le potrebovala, da se navadam. Študijski program v Ljubljani je na zelo visoki ravni z veliko praktičnih predavanj in soočanj z resničnimi prime-

ri v različnih panogah ekonomije, tako da mi pridobljeno znanje veliko pomaga pri sedanjem delu. Velik izziv mi je bil tudi, ko sem bila eno leto na izmenjavi v Oslu na prestižni fakulteti. Norveška mi je ostala tudi v čudovitem spominu, saj sem stanovala pri očetovih sorodnikih, ki živijo tam. Med študijem sem

opravljala različna študentska dela, poleg tega sem na prvi stopnji prejela štipendijo Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Trenutno ne razmišljam o vrnitvi v Novi Sad, saj sem zadovoljna v Sloveniji. Zahvaljujem se vsem, ki so mi pomagali.

(M. L. uredn.)

ORGANIZIRALI SMO

20. OBLETNICA MEŠANI PEVSKI ZBOR DS KREDARICA



Mešani pevski zbor DS Kredarica je ustanovljen leta 2000 z namenom ohraniti nacionalno identiteto Slovencev in njihovih potomcev, ki danes živijo v Vojvodini, prav tako pa tudi seznaniti domačo publiko s slovensko kulturno dediščino in bogato tradicijo zborovskega petja.

Ustanoviteljica zbora je članica DS Kredarica Katica Juršić Huzjan. Dirigenti zbora so bili dr. Bogdan Đaković, mag. Fedor Prodanov, od 2002 do 2012 pa Suzana Gros-Markovič, s katero je zbor obvladal zajeten in raznovrsten repertoar, posnel dve zgoščenki in imel številne uspešne nastope po Srbiji in Sloveniji.

Od 2013 zbor vodi mlada in perspektivna dirigentka slovenskega porekla Dunja Huzjan, profesorica glasbene pedagogike, ki je v delo z zborom prinesla

novi energijo in svoje bogate pevske izkušnje.

Mešani zbor izvaja svetovno in duhovno glasbo slovenskih in svetovno znanih avtorjev ter pesmi drugih narodov, ki živijo tukaj, s posebno pozornostjo pa neguje slovenske ljudske pesmi prirejene za mešani zbor. V zadnjem času je repertoar popestren in osvežen z zvoki slovenske pop glasbe iz sedemdesetih let XX. stoletja.

Načrtovani koncert ob jubileju je bil prestavljen za nedoločen čas zaradi ukrepov proti zajezitvi širjenja virusa Covid-19.

Čestitke ob jubileju!

Foto: **Dorđe Veselinov**
Besedilo: **Elza Ajduković**

„TAKRAT SMO BILI OTROCI, KI SMO IMELI SONCE V OČEH“
ZA PESEM – ZGODBO – ESEJ



OB 70-LETNICI SMRTI SLOVENSKEGA PISATELJA PREŽIHOVEGA VORANCA



PREŽIHOV VORANC – LOVRO KUHAR

Prežihov Voranc se je rodil kot Lovro Kuhar 10. avgusta 1893 v Podgori pri Kotljah, kjer je končal osnovno šolo. Ob materinih pripovedih se je oblikoval njegov pripovedniški dar. Ker so bili starši revni, niso mogli šolati dveh otrok, zato so na gimnazijo poslali brata Lojzeta, Lovro pa je ostal doma za pomoč na kmetiji. Zaradi tega se je izobraževal sam.

Leta 1919 se je zaposlil kot delavec, nato kot uradnik v jeklarni na Ravnah. Ker je aktivno deloval v ilegalni KPJ, je moral leta 1930 v emigracijo, živel je na Dunaju, v Parizu in Moskvi. Kot agent kominterne je potoval po Evropi, zaradi komunistične dejavnosti je bil tudi večkrat zaprt. Sčasoma je postal eden vodilnih mož (član politbiroja CK) KPJ. Po sporu z Josipom Brozom Titom se je leta 1939 ilegalno vrnil v Slovenijo in skrivaj bival v Ljubljani. Do aprila 1941, začetka druge svetovne vojne v Jugoslaviji, se je umaknil iz politike in se posvetil pisanju.

Po ustanovitvi OF se je ponovno aktiviral v partijskih organih in v različnih komisijah OF. V začetku leta 1943 so ga aretirali pripadniki MVAC (Milizia volontaria anticomunista – Prostovoljna protikomunistična milica, paravojaška organizacija med drugo svetovno vojno) in ga predali Italijanom. Po kapitulaciji Italije so ga Nemci odpeljali v zapor v Begunje in nato na nadaljnja zasliševanja na sedež gestapa v Berlin. Nemci so mu med zasliševanju ponudili predsedniško mesto slovenske marionetne države, ki bi jo poleg Ljubljanske pokrajine in Primorske sestavljali tudi Gorenjska in Štajerska, a je ponudbo odklonil. Nato so ga poslali v koncentracijsko taborišče Sachsenhausen in januarja 1945 v Mauthausen, od koder se je po vojni vrnil v domači kraj. Postal je tudi predsednik Kluba koroških Slovencev v Ljubljani. Prežihov Voranc je umrl v Mariboru 18. februarja 1950.



Prežihov Voranc je bil pisatelj samouk. Ustvarjati je začel leta 1909 s črticami iz delavskega, kmečkega in potepuškega življenja. Zbrane so v knjigi Povesti, ki jo je izdal pod svojim pravim imenom Lovro Kuhar. Sledijo njegove najbolj znane novele o življenju preprostih ljudi, kot sta Boj na Požiralniku in Odpustki, v katerih je opisal izjemne posameznike, ki so v sporu z okoljem. Osrednji pripovednik socialnega realizma je postal z romanom Požganica, v katerem je upodobil boj za svobodo Koroške, z vojnim romanom Doberdob in romanom Jamnica pa je prikazal podobo življenja v rodni Kotljah. Zadnji umetniški vrh so avtobiografske črtice Solzice, ena najlepših slovenskih mladinskih knjig. Pisal je tudi potopise (Od Kotelj do Belih Vod, Borba na tujih tleh) ter zgodovinsko-politične brošure in članke. Prežihovo literarno ustvarjanje spada v obdobje socialnega realizma na Slovenskem, ki je trajal od leta 1930 do leta 1941 in spada v obdobje književnosti 20. stoletja.

Dela Prežihovega Voranca so zajeta v učno snov srednjih šol, kjer obravnavajo novelo Samorastniki in Boj na požiralniku, v osnovni šoli pa so v učno snov zajete Ajdovo strnišče, Potolčeni kramoh, Prvo pismo, Solzice in odlomek iz romana Doberdob. Pisal je tudi za radio Kričač in sodeloval pri uredništvu Slovenskega zbornika. Mladinska dela so še črtice Solzice, Kanjuh iz Zagate in zgodbe Čez goro k očetu, Prvi maj, Levi devžej, Tisoč in en dan.

Prežihov Voranc je za črtico Solzice prejel zvezno in Prešernovo nagrado (1950), leta 1949 pa je prejel tudi Levstikovo nagrado, ki so jo takrat prvič podelili.

Po Prežihu nosijo ime šole na Jesenicah, v Srednji



Bistrici, v Ljubljani, v Dolini pri Trstu, v Doberdobu, v Mariboru ter na Ravnah na Koroškem.

Na Prevaljah je bila ustanovljena prva bralna značka v Sloveniji – Prežihova bralna značka, ki so ji potem sledile še druge. V Koroški Knjižnici dr. Franca Sušnika je Prežihova spominska soba. Tam so zbrane vse njegove knjige in prevodi njegovih del v tuje jezike. V njej so shranjeni tudi rokopisi nekaterih njegovih povesti in romanov. Po njem se imenuje tudi Knjižnica Prežihov Voranc (Ljubljana).



Nad Kotljami je na Preškem Vrhu Prežihova bajta, ki je Kuharjevi družini pomenila prvi lastni dom. Prislonjena je ob sončno reber Preškega vrha,

od koder je lep razgled na Kotlje ter hotuljsko kotlino na vzhodni in košato Uršljo goro na južni strani. Notranja razporeditev prostorov hiše in »štibla« je značilna za tip hiš s črno kuhinjo. Skupaj s hlevom bajta predstavlja vzporedni tip kmečkega doma, stanovanjski in gospodarski objekti pa so prilagojeni velikosti zemljišča. Prežihovo bajto so Kuharjevi kupili leta 1911. Od tod je odhajal mladi Voranc v svet in se vračal. Tu se je skrival s svojimi somišljeniki med svetovnjima vojnama in sem so v letih diktature in vojn romale njegove misli, ko je moral biti brezdomec v mnogih tujih deželah. Tu so svoja mladostna leta preživeli tudi njegovi bratje Alojz, Ivan in Avgust.

Prežihova bajta je odprta od leta 1979 za javnost kot spominski muzej, posvečen pisatelju Lovru Kuharju – Prežihovemu Vorancu. Pri Prežihovi bajti nad Kotljami vsako leto 10. avgusta na obletnico rojstva, poteka spominsko srečanje. Letošnja tema bo koroški plebiscit, ki je 10. oktobra 1920 določil državno mejo med leta 1918 ustanovljeno Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (kasneje Jugoslavijo) in Avstrijo po 1. svetovni vojni, o katerem je Voranc pisal v Požgani.

vir: z Wikipedije, proste enciklopedije
Besedilo zbrala in priredila: **Elza Ajdukovič**

REZULTATI LITERARNEGA NATEČAJA

Literarni natečaj je bil objavljen 15. 05. 2020, rok za oddajo zapisov pa je bil 31. 07. 2020.

1. Sodelovali so lahko člani slovenskih društev in učenci DPS v Srbiji.

2. Zapis je moral biti v slovenskem jeziku.

3. Zapis naj bi bil na najmanj eni ali največ na dveh tipkanih straneh

(od 1200 do 2400 znakov s presledki).

4. Pisava: Times New Roman 12

5. Naslov zapisa je določil avtor sam.

6. Zapis doslej ni smel biti javno objavljen. Udeležencem natečaja se ne plačajo avtorske pravice a zapisi se ne vračajo.

7. Zapis je moral biti označen s šifro, ki jo avtor določi sam.

Zapis opremljen s šifro in podatki o avtorju je bilo potrebno poslati (ime, priimek, kontakt) po e-pošti na: pisarna@kredarica.org in sicer mail z ločenima priponkama v Wordu: v prvi je zapis podpisan s šifro, v drugi pa rešitev šifre.

Rok za oddajo je bil do 31. 07. 2020

V veljavnem roku je prispelo 10 zapisov od posameznikov iz slovenskih društev v Srbiji. Prejete zapise je obravnavala strokovna komisija:

1. predsednik komisije: Roman Vehovec - publicist

2. članica komisije: Nina Stanimirov Veriš - profesorica razrednega pouka

3. član komisije: Bojan Samson – književnik in izbrala najboljše zapise.

Nagrajeni udeleženci:

1. mesto si delita:

”Stari dobri časi” Ksenija Golubović,

DS Kredarica Novi Sad

”Na vasi” Dimitrije Đuričin,

DS Planika Zrenjanin

2. mesto: ”Naročje polno piščancev”

Jasna Kartalović, DS Kredarica Novi Sad

3. mesto: ”Igra” Tatjana Zagoričnik,

DS Kredarica Novi Sad

Ostali udeleženci natečaja:

Cvetka Vučković, DS Kula Vršac

Vukica Jovičić, DS Emona Ruma

Tanja Kovačević, DS Emona Ruma

Marija Lovrić, DS Kredarica Novi Sad

Svetlana Momčilović, DS Kredarica

Novi Sad



Tretji po vrsti literarni natečaj je kljub izrednim razmeram uspešno zaključen. Pomen natečaja je v negovanju slovenskega jezika in kulture v pisni obliki pri slovenskih potomcih izven domovine Slovenije, ki pridno obiskujejo pouk slovenskega jezika. Njihova poezija in proza predstavljata pomemben prispevek h kulturni dediščini slovenskega jezika v slovenskih društvih v Srbiji.

Čestitke in zahvala avtorjem, ki so proglašeni za najboljše in zahvala vsem ostalim avtorjem, ki so s svojimi literarnimi prispevki sodelovali na natečaju!

Zahvala tudi učiteljem slovenskega jezika Rut Zlobec, Mileni Spremo, Tatjani Bukvič, Zoranu Jovičiću in komisiji Romanu Vehovcu, Nini Stanimirov Veriš in Bojanu Samsonu za vso strokovno pomoč!

Prispevki vseh avtorjev, ki so sodelovali na literarnem natečaju so objavljeni v nadaljevanju.

Slavnostna predstavitev nagrajenih zapisov in podelitev priznanj nagrajenim avtorjem bo na manifestaciji VIII. Dnevi slovenske kulture novembra 2020.

PRVONAGRAJENI ZAPISI

STARI, DOBRI ČASI

*Minil je čas ko je petnajst glasov zvonilo kot eno,
Ko me je jutro spremljalo domov
Iz noči polne smeha.
Lastna soba mi je bila največji tujec,
A tuje stene drugi dom.*

*Minil je čas skupnih večerij,
Ko je ljubezen strujala skozi želodce
Zalita z vinom in božičnimi filmi,
ko se je živeti dalo od objemov.*



*Kakor gozd po tihem požaru,
Razredčile so se roke,
Vsako telo je postalo drevo zase,
Krošnje se niso več prepletale,
Sramežljive in razgaljene od listja
Posekane do zadnje veje,
Ni jim bilo mar za ponovne dotike.*

*Doživeli smo usodo topolov iz našega parka,
Ki posekani že leta ne zelenijo,
Veliko vej smo odžagali sami,
Ostale pa je življenje zlomilo,
Ne rekoč nam kako se zacelijo.*

*Minil je čas ko smo puščali korenine
v neznano zemljo,
Ne vedoč da podnjo leži močna stena
Hladna in kruta kot samota.*

*Minil je čas ko so ramena bila dovolj trdna opora
Sidra za vse naše skrbi,
Zagrebli smo naše skrivnosti drug drugemu pod jezike
In verjeli da bodo varne tam ostale.*

*Minil je čas lovljenja tujih resnic,
Medtem ko brez sramu pozabljamo svojo.
Igranja po tuji volji
Iz strahu od zapuščanja.*

*Zdaj moram vse znova,
Ustvarjati med štirimi stenami počasi,
Graditi močnejše kosti in bolj trdo kožo,
Dokler me ne sprejme lastno telo ponovno
Samo in samozadostno,
In dopusti mi neopazno vtihotapiti se vanj
Kot da nikjer niti bila nisem.*

**Ksenija Golubović,
DS Kredarica Novi Sad**

Kredarica



NA VASI

Nekoč je ob vijugasti reki stala vas z dvema cerkvenima stolpoma, ki sta bila vidna že od daleč.

Vas, ki je bila bitko s časom, je imela svoj utrip, pozimi nekoliko upočasnjen v pričakovanju pomladi, ko se je razmahala in razigrala. Imela je svoj nenapisan dnevni raspored, po katerem so se ravnali vsi, tako ljudje kot živali. S prvo zoro se je prebujalo življenje po dvoriščih, skednjih, hlevih, hišah, da bi nato vznemirjeno planilo ven in se razlilo kot poplavni val nad njivami in pašniki. Ko so bili vaščani odpremili živino, so v naglici pripravili še torbo: kos kruha, košček slanine, sol in glavico čebule, vpregli konje ter v voz naložili orodje, odeje in pletenko z vodo. Odprla so se vrata na ograji in ob ropotu koles je pridni živelj odšel iz vasi na polja. Zvečer se bodo vrnili. V vasi so ostali stari, bolni in otroci.



Prežihova bajta

Najmlajši so prespali jutranjo živost, potočili nekaj solz za mamico in očkom, babica pa jih je potolažila in jim pripravila zajtrk.

Spet me niso vzeli s seboj, rekli so mi, obljubili so, da me jutri obvezno, zagotovo odpeljejo na polje. Jutri je že danes, razen če je jutri vedno jutri? Mučim se z zajtrkom. Ne ve se, kdo koga je, on mene ali jaz njega.

Tudi sam moram nekaj početi.

Pokukati v vodnjak, da vidim, koliko je danes globok in kje je ta voda? Naj nekaj vržem notri, da zaslišim pljusk? Vedno so me pretepali zaradi tega, zame pa je bilo to vendarle vprašanje časti.

Pa, prepovedano orodje: sekira, žaga, kladivo, vile... zdaj leži prosto na razpolago, osamljeno in pozabljeno. Ni dolgo zanimivo.

Kuža je spet stekel za vozom in pobegnil. Če bi bil tukaj, bi se lahko igrala. Zdaj preganja hrčke in miši po ledini ali pa laja na divje race in druge ptice ob kanalu.

Muce imajo grdo naravo, nočejo se igrati z mano, če jih preveč stisnem, znajo ogrebsti in ugrizniti.

Razlil bi vodo kokoškam, ampak tam je petelin. Ne boli me to, da skoči name, me kavsne, udari s svojimi krili, temveč to, da jočem, on pa se šopiri in kikirika.

Podstrešje, na podstrešju pa tema, prah in pajčevina, strašen dimnik in pehtra. Sončni žarki se prebijajo skozi polomljene strešnike, predmeti v boju med žarki svetlobe in temo postanejo strašljivi v sijočem prahu, vendar pogumno nadaljujem naprej.

Rad se usedem na podstrešna vrata, spustim noge, pogledam na dvorišče, na cerkveni zvonik, počakam, da zvonovi zazvonijo, jata divjih golobov vzleti iz cerkvenega stolpa in se izgubi v modrini.

Lačen sem.

Spust s podstrešja gre nekoliko težje, vendar se vsekakor spustim na tla.

Kruh, mast, sol, paprika; kruh, mast, sladkor; kruh, voda, sladkor. Pazim, da kosa kruha ne spustim iz roke v prašino.

Tele, božam ga, previden sem, da me ne stisne ob jasli, kaj ono ve, majhno je, tudi sam sem majhen.

Zdaj že utrujen se povzpnem v prazno »kotarico«, nekakšno vrsto banatskega kozolca, v kateri se na sredini razprostira stara odeja. Ležem nanjo. Diši po prahu. Na drevesu gruli grlica. Vrabci priletavajo, prhutajo nad mojo glavo in naglo, tako kot so prileteli, zletijo ven.

Tu me prevlada sen.

Zdaj lahko le čakam, da se vrnejo. Da se vsi vrnejo.

Da pade mrak, da se umijemo, večerjamo, gremo spat!

Povratak s polja je imel svoj poseben ritual, še posebej v hišah, kjer so bili majhni otroci. Po dolgem dnevu, prežetih s težaškim delom, so si starši zaželeli svojih otrok in otroci svojih staršev, še posebej najmlajši. Odrasli so imeli doma še veliko opravil, ki jih je bilo treba narediti pred temo, napojiti, nakrmiti, pomolsti in preskrbeti. Ta kratek čas, prežet z utrujenostjo, hitenjem, hrupom, smehom in kletvicami, je bil edini del dneva, ki so ga lahko najmlajši delili s starši, preden jih je pokosila utrujenost in so zaspali, morda že kar med večerjo za mizo.

Zatohel, težak zrak, poln drobnega prahu, ki so ga dvigali za sabo tako ljudje kot živina, utrujeno blag, zlat, večerni sončni žarek. Najprej je zalajal kuža, ki vedno ve, prvi namreč sliši voz in ga prepozna, nato se je pojavil sam voz v ulici, zatem pa zaslišal gospodarjev glas, ki kriči "Odpri vrata!" Stari so hiteli odpirati, malčki pa so tekli pred vozom. Oče je stal s konji nekoliko dlje od hiše, nalašč, da bi trajalo več časa, otroci pa so veseli tekali z iztegnjenimi rokami pred vozom in starši. Potem jih je oče dvignil na voz, položil na sedež ali v naročje, jim dal v roke vajeti ter bič,

in tako so vsi skupaj, veselo in nasmejano, vstopili na dvorišče. Oče je zategnil vajeti tako močno, da so se konji povzpeli na zadnje noge, grdo zazijali, pena pa jim tekla iz ust niz brzdo. In tako vsak večer. Še posebej, če so imeli pri hiši fantka Mita, je bila to dobra priložnost za parado, da se pokaže celi vasi, da imajo sina naslednika.

Stekel sem, oče, tudi sam pred tvoj voz. Oče, ni me bilo strah niti Zvezdane niti Šarca niti žrebeta, kopit, oje ali koles. Kaj mi pa morejo?! Jaz, oče, se ne bojim ne vil ne motike ne pluga ne kose, stekel sem, oče, z iztegnjenimi rokami, stekel pred tabo, da bi me dvignil na voz, da bi mi dal vajeti v roke, da bi mi dal bič, da bi me posadil na sedež, med tabo in mamico, da bi švignil z bičem, da bi potegnil vajeti, da bi zavriskal na ves glas: "Jiha Zvezdana, jiha Šarec!", da bi voz odpeljal skozi vrata na dvorišče, da bi me videla mamica, da bi me videla babica, da bi me videla cela ulica, da bi me videla cela vas. Da bi me videl cel svet. Da bi me videl ti, oče moj!

Proč od voza!

Pojdi stran! Pojdi stran!

Ne, oče! Ne pretepaš otroka!

Ni me, oče, bolel tvoj bič. Nisem jokal takrat zaradi tega ob nagnjenem plotu.

Z gosmi!

Zakaj mi, oče moj, ne dovoliš biti moški?!

*Dimitrije Đuričin,
DS Planika Zrenjanin*

NAROČJE POLNO PIŠČANCEV

To zgodbo, svoje sanje, nam je mama povedala šele štirideset dni po očetovem večnem odhodu. Sanjala je, kako sama sedi na leseni klopi perona železniške postaje in v nedrju drži veliko majhnih, rumenih piščančkov, niti bela peresca jim še niso zrasla. Skrbno prilagaja svoje naročje, da kateri od piščančkov ne bi izpadel. In med pozornim strmenjem v piščance jo je presunil žvižg lokomotive. Pogledala je in nemočno opazila našega očeta, kakor hitro se vzpenja na vlak, ki odhaja. Odšel je, brez nje, brez nas, sam, niti pomahal ji ni. Kriknila je:

- Joja!

S težavo jo je oče zbudil in jo vso objokano tolažil. Ni imela moči, da bi mu povedala o sanjah, bala se je slutnje ... Naslednjo noč je oče zaspal v večne sanje. Izmužnil se iz življenja, svojega, maminega, našega. To je bilo tako značilno zanj. Še kot otrok se spominjam poletja, ko nas je oče med šolskimi počitnicami odpeljal v Liko k babici in dedku z obljubo, da bo ostal z nami. Medtem ko sem se s sestrami igrala na

skladovnici drv pod jablano, je oče z dedkom krenil na pot proti mestu in nas zapustil z besedami: „Kmalu se vrnem, samo da nekaj kupim“. Kot na skrivnostni namig sem ujela njegov nemirni pogled čez ramo, ko je odhajal, pogled poln žalosti, pogled hrepenenja.

Izmužnil se. Dedek se je vrnil sam. Že po desetih dnevih je oče pridrvel s prvim vlakom. Mama je potem bila jezna na mene, ker sem kmalu po očetovem „Kmalu se vrnem ...“, na skrivaj, da babica ni mogla videti, poslala pismo. Napisano z otroško roko ter prav tako polno žalosti je prispelo na očetovo ime. S pismom v žepu, v delavski obleki, je oče prišel po nas.

V ovalu spomina še ena podoba: poletje, dom mojih staršev, dvoriščna steza obdana s hortenzijami, na stezi stojita mama in oče, mama s košarico jabolk »petrovač«, oče z orglicami, jaz v naročju držim svojega malega sina, spremljata naju na pot. Oče joče, orglice kot da same igrajo. Razjezim se in rečem:

- Ampak zakaj, oče?! Saj se bova vrnila!

- Nič. Kar tako ...



Vrnila sva se. Oče naju ni čakal. Izmužnil se je, zaspal v večnih sanjah. Mama je ostala sama. Spomnim se njenega zadnjega poletja: v dvorišču sedi na pručki, stolčku, ki ga je oče naredil za našo najmlajšo sestro, a zdaj kot da je bilo narejeno zanjo. Anči. Zmanjšala se, nekako je skopnela v letih samote. S težavo pomika pručko po dvorišču, premešča jo od enega šopa trave do drugega, puli plevel, ki je zrasel med betonskimi ploščami. Belolasa glava rahlo miglja kot brezov list na vetrčku. Nad njo brajda s težkim vonjem napaja zrak. Tudi sedaj vidim njene sklenjene roke v praznem naročju, slišim vzdih in vprašanje, naslovljeno nekomu nevidnemu:

- Zakaj nimam moči, tako težko jih dvignem?

Odpotovala je tisto poletje, z nasmehom in s toplim: „Hvala“. Dvorišče je ostalo tiho, tu in tam je ostal šop trave, ki ga ni dosegla.

Včasih pokukam v odprtino svoje duše, da čutim toplino otroštva, da najdem zrnca sreče in neuničljivo

sled gravirano z ljubeznijo do piščančkov, ki jim bela peresca dovolj trdna za samoto, zdi se, nikdar ne zra-
stejo, in sled hrepenenja, ki je kanila iz pogleda:

- Kmalu se vrnem!

Tu sonce mojega otroštva neprekinjeno sije in od-
meva veseli smeh mojih sester. Tiho jim sledim s svo-
jim dihom.

*Jasna Kartalović,
DS Kredarica Novi Sad*

IGRA

Zima je počasi umirala. Ostal je le kup snega na
suhi travi ob potoku. Bilo je zgodnje popoldne. Naša
mala družba v gumijastih škornjih in kratkih plaščih,
večinoma podedovanih od starejših, se je pogumno
odpravila na potep, da bi raziskovala dolino okoli po-
toka. Ostro zimsko sonce nam je ogorelo lica, zarde-
la od hoje in navdušenja. Vsak izmed nas, starih od
osem do deset let, je vzel s seboj mlajšega brata ali se-
stro, za katerega naj bi skrbel, medtem ko so starši za-
posleni z vsakodnevnimi opravili. Veselo smo hodili
in s palicami udarjali po grmovju v upanju, da bomo
tokrat našli nekaj, česar še nismo, čeprav nismo ime-
li pojma, kaj bi to lahko bilo. Starejši fantje so upa-
li, da bodo našli vsaj nekaj, kar bi prestrašilo dekli-
ce, morda žabo, kačo ali kakšno mrtvo ptico. Držala
sem toplo, mehko roko svojega petletnega brata in se
veselila pustolovščine. Nenadoma je potegnil roko iz
moje in se napotil proti potoku. Do trenutka, ko sem
zakričala, je že bil do kolen v vodi. Stojan in Marko
sta stekla in ga zlahka potegnili ven. Samo nagajivo
se je smejal, sploh se ni prestrašil. Z olajšanjem sem
ga objela in mu takoj očitala, da morava zdaj domov,
medtem ko se bodo ostali otroci še
naprej igrali ob potoku. Za naju je
igre konec. Toda še huje od tega je
bilo tisto, česar nisem izrekla – za-
vedanje, da ga nisem dobro varova-
la, da nisem dobro opravila naloge,
ki mi je bila zaupana, mi je padlo na
glavo z vso težo. Kako bom mamu in
očeta pogledala v oči?

Na poti domov sva šla mimo cer-
kvenega dvorišča, ki je bilo veliko
in ograjeno. Prešinila me je rešil-
na misel! Vstopila bova in se malo
poigrala, dokler se moj majhen
brat ne bo posušil in nato odšla do-
mov. Nihče ne bo ničesar opazil in
jaz pa se bom izognila kazni. Bil
je debelušen vesel fant, nasmejan,
vedno pripravljen na igro in takoj

mu je bila všeč ideja, da bi se tam malo poigrala.
Ni niti kihnil niti se pritoževal, da mu je hladno,
pomembno je bilo, da se starejša sestra igra z njim.
Čas je hitro minil. Še tisto malo zimskega sonca je
kmalu zašlo in postajalo je vse bolj hladno. Vlaga
iz njegovih volnenih hlač ni izhlapela, nasprotno,
dvignila se je še višje in segala do pasu. Obupana
sem spoznala, da morava domov.

Že od daleč sem videla mamu, ki stoji na ulici in se
v strahu obzira okoli. Otroka bi se morala že zdavnaj
vrniti domov, a ju ni bilo od nikoder. Ko naju je zagle-
dala, je stekla k nama, jaz pa sem se obstala okamnena
od strahu. V nekaj nepovezanih stavki sem s tresočim
glasom skušala razložiti, kaj se je zgodilo. Mama je
bila zelo jezna. Kregala me je in ni mogla razumeti,
kako sem lahko pri svojih "velikih" osmih letih mis-
lila, da se mu bo obleka posušila, kako nisem prišla
takoj z njim domov in kako lahko zdaj dobi pljučnico,
ker nisem vedela, kaj bi morala storiti.

Vzela je brata v naročje in ga krčevito poljubljala.

Kmalu je bil skopan, nahranjen in ob nežnih ob-
jemih položen v toplo posteljo. Zaprl je oči in takoj
zaspal. V drugi postelji sem ležala jaz – krivec. S
solznimi očmi sem gledala mojega uspavanega brata,
njegove roznata lica in svetle kodraste lase. Kako zelo
ga imam rada! Zaradi vrtničastih čustev, lastne krivde
in zavedanja, da bi mu lahko nehote škodovala, dolgo
nisem mogla zaspati.

Zjutraj se je bratec zbudil prvi, splazil se je pod
mojo odejo, me je objel in vprašal: "Sestrica, kaj se
bova danes igrala?" Gledal me je s toplimi očmi, pol-
nimi zaupanja in ljubezni.

*Tatjana Zagoričnik,
DS Kredarica Novi Sad*



Odlomek iz filma Boj na požiralniku

OSTALI ZAPISI

BOSONOZI SPOMINI

Moji spomini segajo daleč v preteklost, v čas, ko sem bila še srečen otrok. Najlepše je bilo obdobje, ko so bili moji starši še živi.

Posebno svetel je spomin na mamo in kako sva skupaj za mizo mesili kruh. Vedno sem jo prosila, naj mi da malo testa, da bi še jaz naredila hlebček. Nismo imeli veliko, a imeli smo toliko, da nismo bili lačni. Naša družina je bila velika, bilo nas je pet otrok, štiri sestrice in brat. Oče in mama sta bila zelo pridna, a ko smo prispeli v Banat, nismo imeli ničesar. Tisto, kar je mama v Sloveniji spravila v skrinjo, da bi imeli na poti kaj jesti, smo hitro porabili, saj smo dolgo potovali z nekim starim vlakom, ki se je ustavil pri vsaki hruški. Ko smo prispeli v Gudurico, smo vsi prišleki dobivali enako hrano, ki so jo kuhale ženske iz taborišča – logorja. To so bile Nemke, „Švabice“ iz Gudurice, ki so jih partizani osvobodili, da so lahko kuhale za nas. A to ni trajalo dolgo, ker smo se kmalu naselili v hiše pregnanih Nemcev. Dobili smo tudi zemljo in začeli smo skrbeti sami zase.

Otroci smo hodili bos, samo za zimo nam je oče priskrbel obutev, ko je prodal vino v oddaljeni vasi, kamor je hodil tudi v mlin, da bi priskrbel moko za zimo. Tudi mama je bila zelo pridna in skrbna. Obdelovala je vrt, da smo imeli dovolj krompirja in koruze



in smo se lahko prehranili čez zimo. Imeli smo srečo, ker je bila naša teta v Ameriki in nam je enkrat na leto poslala paket z oblačili, mama jih je predelala, tako da smo dobili oblačila tudi mi, otroci. Moja mama je bila šivilja, sicer samouka, a je znala vse sama ukrojiti in sešiti.

Tako je bilo – dokler so bili starši živi, nam je bilo dobro, pa saj za boljše tudi vedeli nismo. Jedli smo tisto, kar smo sami pridelali. Zato smo delali vsi, tudi mi, otroci.

Bila sem stara devet let, ko sem morala očetu cel dan voditi konja na njivi s koruzo. Njiva je bila zelo dolga, zagotovo tisoč metrov. Ko smo prišli od enega do drugega konca – oče, konj in jaz – si je oče zavil cigareto, jaz pa sem legla kar na zemljo in takoj zaspala. Bila sem utrujena, poleti sem vedno zelo zgodaj vstajala, že okoli 4h zjutraj. Z delom smo začeli zgodaj, dokler še ni bilo vroče. Bosa sem hodila po tisti trdi zemlji in enkrat mi je konj stopil na nogo. In danes se sprašujem, od česa me bolijo noge...

Celo življenje sem trdo delala, a od tega ni bilo dobička. Bilo pa je poštenje, iskrenost in smeh, veliko smeha in petja. Kadar koli smo imeli priložnost, smo peli slovenske pesmi. Tudi mi, otroci. Zato še danes znam veliko slovenskih ljudskih pesmi pa tudi Avsenikove, Slakove in tudi slovenske popevke.

V otroških letih ni bilo veliko veselja, a tisto, ki smo si ga znali sami narediti, nas je napolnilo in nam dalo moči. In čeprav moje življenje tudi danes ni lahko, me pridnost, iznajdljivost, veselje in pesmi moje mame še naprej spremljajo. Kadar pojem, imam sonce otroštva v očeh.

*Cvetka Vučković,
DS Kula Vršac*

DOBROTA SPREMINJA LJUDI IN SVET

Velike črne oči so molče strmele, čuden in debel obraz deklice mi je plesal nad glavo. Bila je višja in večja od mene. Iz polnih rdečih ustnic ji je tekla slina, na katero nisem bil pozoren. Oči so se mi razširile in napolnile s solzami. Obupno sem jih skušal zadržati. Stal sem nemočno. Prestrašil sem se sošolke. Bal sem se, da bom zajokal. Bal sem se posmeha in norčevanja otrok, ki so se zbrali okoli naju. Želel sem na glas povedati, da prihajam iz vasi, moje vasi, iz Dobre doline, in da je moj prvi dan v šoli. Ni bilo glasu. Želel sem si, da bi zatisnil oči in da bi, ko bi jih spet odprl, vse te grozote izginile. V glavi ni bilo misli. Blokiral jih je strah. V paniki sem ponavljal: „Pustite me, ničesar nisem storil ...“ Strah me je ohromil. Stal sem kot

vkopan, medtem ko se mi je celo telo treslo. Vsi so se začeli smejati, glasno in kazati s prstom name. Najglasnejša je bila debela, bojevita deklica nad mojo glavo. Zmedel sem se. Nisem videl, kaj me čaka. Z grozo sem se sprehajal po tistih čudnih otroških glavah, ki jih je prevzel nenadzorovani in neskončen smeh. Mahali so z rokami in se držali za trebuhe in v nekem trenutku so zbežali in se usedli v kopi. Sam sem stal sredi učilnice. V široko odprtih očeh sem z velikimi težavami zadrževal solze. Nenadoma me je stresel zvonki glas učiteljice: „Na svoja mesta”. V učilnici je zavladala tišina. Obrnil sem se, pogledal v učiteljico, naredil majhen obrat, da bi kot ostali sedel v prazno klopo. Ob obratu mi je spodrsnilo, padel sem. V učilnici je izbruhnil gromki smeh. Z velikim hrupom so vsi vstali, spet kazali s prstom name in skozi smeh govorili nekaj nerazumljivega. Učiteljica je pristopila k meni in glasno zavpila: „Tišina!” Pomagala mi je vstati.

Ko me je dvignila, se je glasno vprašala: „Kaj je... moko?” in na pol stavka je ugotovila, da sem se od strahu polulal. Dodala mi je torbo in rekla, da grem lahko domov.

Moj prvi dan v šoli. Sploh ga nisem hotel. Nisem hotel priti sem, zapustiti svoje vasi, dedka, moje ovce Blejke. Tu mi ni nič všeč, niti to, da je toliko otrok okoli mene. Dedek mi je dovolj. Želim se vrniti, in jutri, ne, zagotovo nikoli več ne bom prišel v to šolo.

Doma me niso spraševali. Dejstvo, da sem se predčasno vrnil iz šole z mokrimi hlačami jim je povedalo vse. Bili so tihi kot jaz. Mama je molčala, umivala, sušila in likala hlače. Pripravila jih je in me zjutraj odpeljala v šolo, ne da bi rekla besedo.

Trdno me je držala za roko in me je skoraj vlekla. Molčala sva, sledil sem ji s težkimi koraki. Zaustavil sem se, hotel reči, da hočem v dedkovo hišo, ampak ostal sem brez besed ali zvoka, usta, roke, glava in noge so izgubile moč, vedel sem, da mi nič ne bo pomagalo. Zbral sem se, namrščen sem se spet boril, da mi solze ne bi zalile oči. Bil sem nemočen in ubog, a nisem smel ničesar reči. Mama je bila odločena, da me pelje v šolo. Premagala me je. Počutil sem se bedno in močno stisnil materino roko, v strahu, da me bo pustila. V tišini sva prišla do učilnice. Od strahu sem se zakopal pred vrata in nisem mogel narediti nobenega koraka več. Mama me je močno potegnila, vendar se moje noge niso premaknile. Pustila me je. Rahlo se je obrnila k meni, strah me je premagal. Mislil sem, da bom doživel enako dobrodoščico kot prejšnji dan. Bil sem tiho, oči so se razširile, moja ušesa so se zamašila. Vse v meni se je ustavilo, samo moje telo se je odzvalo. Brez besed ali zvoka so se moje roke,

glava in noge stresle od močne sile. Kolena so se med seboj tako močno udarila, da je mama slišala ta zvok. Počepnila je, me objela, poljubila na moja hladna lica in zašepetala: „Ne boj se. Mati je s tabo. Nikomur te ne bom dala. Ne boj se, zdaj te ne bom pustila tukaj.”

Vrata učilnice so se odprla in močno sem objel mamo. Privil sem se k njej in z nezaupanjem gledal na učiteljico, ki se mi je približala. Nasmehnila se je, me pobožala po obrazu in tiho zašepetala: „Dobrodošel!” Pogledal sem jo z manj strahu, nato pa sem se v najmočnejšem krču prijel za mamo. Hotel sem pobegniti, ker sem videl debel, rdeč obraz, ki me je prestrašil. Počasi in previdno se je približala meni, se nasmehnila, se nekoliko pripognila in iztegnila roko, v kateri je držala bonbon: „Vzemi ga,” je rekla in se smejala. Vsi otroci so se ji približali, mi dali bombone, se nasmehnili in povedali svoje ime. Nisem se spomnil nobenega od njih, bilo jih je veliko. Spomnil sem se le, da so bile moje roke polne bombončkov. Moja mama je stala ob strani in se smehljala, tudi učiteljica, na obrazu vseh učencev pa je bilo nekaj veselega. Zdaj vem, da sem lahko prebral ponos in srečo, da so spremenili svoje vedenje do mene. Še vedno sem se oklepal svoje mame, samo veliko bolj umirjen in srečnejši. Nabral sem si moči, da sem pogledal svoje prijatelje, sramežljivo, izpod obrvi. Bomboni so mi začeli padati iz rok in otroci so se pripogibali, da bi jih pobrali in mi jih znova polagali v odprte dlani. Bili so prijazni in veseli, iskreno zadovoljni, tako da je njihova radost uničila moj strah in nelagodnost, in mi dala moč, da jih pogledam.

Nežni pogledi mojih novih prijateljev so mi vlili zaupanje. Zdaj so bili njihovi obrazi lepi, nasmejani in sijoči od toplote, iz oči je lila nežnost kot topli sončni žarki. Moj strah je izginil. Zavil se je v spomin. To nežnost in sonce v očeh tovarišev nosim v svojih mislih in ob vsaki neprijetnosti ju iščem v očeh drugih ljudi. Iščem tisti sijaj, ki ima moč, da popravi vse slabo in pomaga. Je iskra, ki spreminja svet in ga polepša.

Blagoslovljen sem s pridobljeno izkušnjo in prijatelji, ki so imeli za trenutek sonce v očeh, in ga vtisnili vame tako globoko, da me spremlja skozi življenje.

*Vukica Jovičić,
DS Emona Ruma*

TA ČUDOVITI CVET

Kako lepo smo se igrali... Bili smo otroci. Kolesarili smo med stavbami, ob Ljubljani, se igrali z gumitvistom, s kolebnico... Pa frnikole, ah, te lepe pisane frnikole. Ni bilo pomembno, če znaš frnikolati, ampak kakšne frnikole imaš. Navadne, kot mačje oko, modre kot mesec ali pa velike mlečne. Vsak je



bil dober v neki igri. Če se pa nismo igrali, potem pa smo gledali, kako se igrajo starejši. Večinoma so igrali šah ali pa karte.

Tudi v šoli je bilo tako, vsak je bil dober pri nekem predmetu. Nič posebnega.

Ko smo bili v nižjih razredih, smo bili enotni kot skupina. Ko smo odraščali in hodili v višje razrede, smo se nekako oddaljili drug od drugega. To je naravni del odraščanja. Začeli smo se oblikovati kot osebnosti. Z novimi predmeti v šoli smo se začeli zanimati za nove stvari. Prišli so tudi novi hobiji.



Toda naenkrat nas je ena stvar združila. Ena rastlina, en čarobni cvet. To je bilo v četrtem razredu.

Nekega dne, ko smo imeli na urniku spoznavanje narave, je učiteljica prinesla semena različnih rastlin. Semena so bila zavita v papirnati robček. Semena je postavila na kateder. Rekla je, naj vsak vzame eno seme. Jaz sem po naravi zelo mirna in sramežljiva. Nisem se prerivala. Do mize sem prišla zadnja. Ostala je samo eno seme. Ostali sošolci so vzeli semena najbolj eksotičnih vrst. Meni pa je ostalo seme buče. Na pouku je vsak posadil svoje seme v jogurtov lonček. Lončke smo postavili na okensko polico. To je bilo veliko okno, veliko kolikor je bila dolga učilnica. In tako so dnevi minevali. Moja buča je prva kalila. Potem je začela rasti. Iz dneva v dan je postajala vse večja. Druga semena še zmerom niso skalila. Vsi smo začeli negovati mojo bučo. Tako je zrastle, da je skoraj pokrila celotno okensko polico. Pravi velikan. S svojimi velikimi listi in viticami je krasila našo učilnico.

Nekega jutra se je pojavil prvi cvet. Velik oranžno-rumen cvet. Preprost velik cvet. Žareč kot sonce. Vsi smo ga začudeno opazovali. Očaral nas je. Ne, ne, začaral nas je.

Naslednje jutro smo bučo našli malo poškodovano. Nekdo iz razreda popoldanske izmene, ki je uporabljala isto učilnico, je zlomil eno vejico. Vsi smo bili jezni. Od tega trenutka moja buča ni bila več samo moja buča, ampak naša buča. Zaradi buče smo se skupaj borili proti popoldanskim razredom. Rastlino smo sanirali in jo naprej ohranjevali, varovali. Buča nas je razveseljevala s svojimi velikim, žarečim cvetom in z viticami, kot da bi nas hotela ujeti in objeti.

Ob buči smo se naučili, kako se poraja življenje, od zarodka do prvih listov, prek cvetov do ploda, v katerem se nahaja novo seme. Naučili smo negovati in čuvati to nežno bitje. Bili smo priča celemu življenjskemu krogu, ki je trajal samo nekaj mesecev. Toda podoba žarečega rumenega cveta, ki nas spominja na srečno otroštvo, povezanost in prijateljstvo, še vedno nosimo v sebi.

*Tanja Kovačević,
DS Emona Ruma*

KLIC

*Danes so moji lasje postali tema,
in oči - dve žarišči dobrote,
moje roke so onemogle ptičje peruti,
ki bi umrle če nocoj ne bi mogle vzleteti.*

*Vas moja je daleč.
Veliko dolin je in veliko hribov.
Ata je že utrujen;
roka njegova je topla in trda.*

*Otroci, kdo gre z menoj?
Stisnit roko mojega ata;
dal nam bo dva divja žerjava,
da se vozimo od jutra do mraka!*

*A ko se utrudimo tu je še stara mati,
precej osivela in malce ovela...
Ona zna lepo pripovedovati, ne bajke
le to, kar je sama doživela.*

*Sneg vztrajno naletava
in čez polja veter tuli jezen.
Kar naj! Pojdimmo!
Skrajni je čas!
Dolga nas čaka še pot!*

*Marija Lovrić,
DS Kredarica Novi Sad*

PRVI SNEG

Kako nas je samo prevaral sinoči! Medtem ko so vsi otroci spali, se je pritihotapil v mesto – po prstih! In nihče ga ni videl, in nihče ga ni slišal. Prvošolčki so že zdavnaj sanjali grah. Tisti malo starejši so sanjali poštevanko, oni še starejši pa pisne naloge. In ena muca na topli peči, zahvaljujoč Brankinim solzam, sanjala je najlepše sanje – eno celo mišje mesto, v katero je zašla. Sanjale so tudi mame in očki. Le ena začetnica ni sanjala nič. Prosto, preprosto ni imela ničesar sanjati, saj začetnice zares vse vejo, in sedaj je mirno spala pod Brankino glavo.

Spale so strehe, spala so okna in hiše. Spala je ulica, drevored in celo mesto. Celo rdeči žar v peči je počasi zaspal.



Samo ena poljska stezica se je pred spanjem pretegovala, pretegovala... pretegovala do predmestja, do prve mestne ulice, v tej ulici povsem zaspan je mežikalo majhno okno. Bilo je to edino budno okno v celem mestu!

- Le zakaj ne spi? – mislila je stezica. Le kdo je tako priden? Da ni morda kdo bolan? Ali je kdo pozabil ugasniti luč?

Potem se je noč zgostila, nagnilo nebo in nagnil veliki oblak, in vse je skrbelo zakaj ne spi okno, vsi so ugibali kaj se le v sobi dogaja?

Oblak pa, ki je drugače nebeška torba, v katerem je zima imela vse bele plašče za polja, bunde, kučme, rokavice in šale za strehe, bregove in jelke v gozdičku, bil je najbolj radoveden. Toliko se je nagnil nad stre-

he, da se je spotaknil ob neki visoki dimnik in malce raztrgal torbo iz katere poleti nekoliko snežink.

Najprej so zatrepetale v ulici v predmestju nad strehami. Nato so še same hotele pokukati kaj se dogaja izza budnega okna. Zatrepetale so počasi in tiho, tiho, niti mravlja ne bi slišala. Pokukale so skozi okno, potrkale nanj, se nasmehnile šeleste in zbežale. Igrali so se "ti loviš" in skrivalnice v temi, pa so omagane same padale na tla, vse bolj in gosteje. Izgledalo je da budno okno vse bolj mežika, vse močnejše namiguje in prvi sneg se vse slajše smeje, vse bolj topota.

Okno je bilo še vedno budno, luč je še vedno v noči. Ob topli peči, nad odprto knjigo in eno pesmico je sedel Miha.

Evo, tako je prvi sneg prišel v naše mesto, tiho po prstih, nihče ga ni ne videl ne slišal. A Miha? Evo niti on, saj je še pred večerjo nad knjigo zaspal.

*Marija Lovrić,
DS Kredarica Novi Sad*

TAKRAT SMO BILI OTROCI, KI SMO IMELI SONCE V OČEH

Jutranji časopis z intervjujem generala JLA, narodnega heroja, stoji na mizi pred njo. Sto let življenja praznuje general in mu je intervju napolnjen s pričevanji o partizanski junaški preteklosti in pogledu na sedanost iz mehkega udobja beograjske vile. Ona bere in pod prahom časa oživlja grenki spomin. Nekaj se ji je pomešalo v duši.

Človek je grešno bitje. Sijaj Reda herojstva zasenči grehe, pravijo. Nekateri grobovi z grobo prekinjeno mladostjo in življenji pa ostanejo za vedno. V senci pod lipo, v kotu vaškega pokopališča stoji spomenik, zaraščen s travo. Na zbledeli sliki fant z otroškim pogledom strmi v blage modre obrise gora. Po toliko letih nihče več ne obiše groba. Njegova mati do smrti v črni obleki in ruti je že zdavnaj umrla. Tistega leta 1942 je odšel v partizanski odred, obseden z ognjevitimi govori starih komunistov. Da bi branil ljudi pred tirani, je šel golorok proti neznancu, ne da bi pri tem varčeval z življenjem.

Mladost nosi sonce v očeh. Mladost ima ognjeno srce in gorečo kri. Sedemnajstletnik je v partizanskem odredu srečal oči deklice in se prvič v življenju zaljubil. Gledala sta drug drugega in se včasih držala za roke. Poljubila se nista niti enkrat. Sredi krvave vojne, kamor so vsak dan prihajale grozne novice, jima dvema je zrasel najlepši rdeči cvet, mlada ljubezen. To so komunisti strogo prepovedali. Neki puritanski idealist ju je izdal komisarju. Sodišče komunistične partije ju je obsodilo na smrt in oba sta brez usmiljenja ustreljena. General, takratni poveljnik, je izrekel tis-



to razsodbo. Kot primer ostalim, so na pobočju gore posekali dve mladi zeleni travi... Nepopustljiv greh je sijaj ljubezni v otročjih očeh...

Ko dalje bere intervju, ona živčno zgrabi cigareto iz škatle, prižge jo in skozi njen moder dim vidi pred seboj sotesko na hribu zunaj vasi, kjer so bili ustreljeni šestintrideseterica talcev vaščanov v maščevanju. General je takrat na cesti izvedel akcijo reševanja svojega brata, ki so ga žandarji pospremili v zapor v veliko mesto. Bila je zima, velik sneg, prevažali so jih na saneh s konji. Pri tem je ubil dva žandarja. Naslednji dan je v vasi prišlo do racije. Aretirani so bili ugledni ljudje iz vasi, študentje, dijaki, učitelj, zdravnik, moški, ženske, bilo jih je 36. Mučili so jih v zaporu in obsodili na smrt. Med njimi sta bili njeni prijateljici, sosedje, predvsem mladostniki. Tistega dne, ko so jih streljali, se je odmev rafalov s hriba zabadal v srca vaščanov kot noži. Cigan šintar, ki so mu naročili trupla pokopati, je znorel po groznem dejanju. Govoril je o tem, kako se je zemlja še tresla nad še živečimi ljudmi, ko jih je pokrival z zemljo...

Bodoči general je po streljanju nadaljeval boj, hvaljen za akcijo. Skrival se je čez poletje s partizani po vinogradniških kočah. Tam so se, ko niso vojskovali, fotografirali goli do pasu, s vrstami nabojev čez prsi, nasmejani, veseli. Filme na razvijanje in izdelavo slik v veliko mesto je morala nositi ona, srednješol-

ka, skozi stroge nadzore policistov na vhodu v kraj. V šolski torbi mladega dekleta fotografije partizanov. Ni je bilo strah, saj ga mlada leta ne poznajo. Morala se je izkazati. To je bil pogoj, da jo sprejmejo v SKOJ, saj je bila hči premožnega človeka in general ji ni zapal. Mlad človek, otrok, je naiven, življenje mu pomeni toliko, kot lep, svetel dan, okopan v soncu. Dan ugasne s sončnim zahodom in zjutraj se znova rodi nov dan. Ko enkrat ugasne, se življenje medtem ne rodi nikoli več, toda tega otrok ne ve.

Mladost se trudi biti dobra, pogumna, vestna, da se dokaže starejšim. Mlado srce se zlahka vneme z ognjem, upira se kakršnikoli tiraniji, odvzemu svobode. Ko še starejši vržejo iskro v njegovo srce, modro in zvito, mlad človek se ne preišlja dokazati pogum. Dati življenje ideji je junaštvo.

Eh, mlade oči polne nebeškega spokojstva!

Po krvavih vojnah pa nekateri redki dobijo medalje in slavo, črno obleko in limuzino, voznika, ki se globoko klanja in vilo. Vojne puščajo za seboj slavo večjih vojnih voditeljev in široka polja pokošene nedolžne mladine.

Cigareta je zgorela v pepelniku, v prsih pa ji je ostal krč.

*Svetlana Momčilović,
DS Kredarica Novi Sad
Foto: Dorđe Veselinov in internet*

TATJANA ZAGORIČNIK, dipl. ing. arhitekture

Člani Društva Slovencev Kredarica so kot Slovenci nasploh pridni in kreativni. To vedno daje rezultate. Pred kratkim nas je razveselila novica, da je naša članica Tatjana Zagoričnik, dipl. ing. arhitekture skupaj s sodelavko prejela Letno nagrado Društva konzervatorjev Srbije v letu 2020. Čestitamo! Tatjana obiskuje tudi DPS v društvu. Pred eno uro pouka sva se srečali. Imam priložnost da vam jo predstavim.

Ali bi mi, prosim, povedali nekaj o sebi?

Rojena sem 19. 09. 1957 v Rumi. Odrasla sem ob starših, prosvetnih delavcih v družini s tremi otroki z veliko družinskega sožitja in ljubezni. Obdobja otroštva in odraščanja v Rumi se zelo rada spominjam. Tu sem končala osnovno šolo in gimnazijo, potem pa sem vpisala študij arhitekture na Arhitektonski fakulteti v Beogradu. Študij arhitekture je zahteval resno delo, prinesel pa mi je veliko veselja pri pridobivanju novega znanja, inženirskih veščin, predvsem pa razvijanja lastne kreativnosti. Diplomirala sem 1982 pod mentorstvom profesorja doktorja Ranka Radovića, ki je bil na tej fakulteti velik navdih za študente vrsto generacij. Od takrat sem bila zaposlena na različnih nalogah v stroki in sicer pri nadzoru izvajanja del, v gradbeni inšpekciji, kot profesorica v gradbeni šoli, v urbanizmu, najdlje pa v projektiranju. V Novi Sad sem se priselila s svojima dvema hčerkama 2001.

Kako je potekalo Vaše delo?

S prihodom v Novi Sad sem se zaposlila na Zavodu za spomeniško varstvo kulture Mesta Novi Sad, kjer delam še danes. Na Zavodu sem šla skozi postopek strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja na področju proučevanja, konzervacije, restavracije in varnosti kulturne dediščine, ki se ne dobiva pri samem študiju arhitekture in si pridobila naslov arhitekta konzervatorja - višjega strokovnega sodelavca. Ob redni službi na Zavodu sva se skupaj s kolegino Natašo Šijan v zadnjih 6 letih ukvarjali z raziskovanjem, proučevanjem in vrednotenjem graditeljske dediščine Almaškega kraja v Novem Sadu.

Povejte nam nekaj o tem!

Naseljevanje Almaškega kraja se je odigralo od 1716-1718, ko so prebivalci tedanje vasi Almaš (ki se je nahajala med Sirigom, Srbobranom in Temerinom) zapustili svoje naselje in se nastanili v Petrovaradinskem šancu. Področje na katerega so se naseljevali je bilo močvirno, prepleteno z barji in pritoki Donave. Zato je ta kraj značilen po spletu ovinkastih



in ozkih ulic, različnih in pogosto spremenljivih širin, nastalih z gradnjo hiš na suhih "gredah" med vodnimi tokovi, barji in pritoki. Največje število hiš pripada obdobju druge polovice XIX. in prvih desetletij XX. stoletja. Zgrajene so na mestu prvih hiš ruralnega tipa na že utrjeni parceli, pa so tudi tlorisi hiš nepravilnih oblik. To so parterne in visoko parterne hiše različnih velikosti, kakovosti in načina izdelave. V organizacijskem smislu skoraj da ni razlik. Vedno so glavne in gostinske sobe postavljene proti ulici, kuhinja in pomožni prostori pa v dvoriščnem krilu. Kletni prostori so z obokanim stropom. Bogatejše hiše so zidane z opeko in okrašene na fasadi, bolj revne pa so v zgornji coni pogosto zidane z zemljo. Strešna konstrukcija je lesena, na dve vodi, pokrita z opeko. Slojevita graditeljska dediščina iz različnih obdobij gradnje (18., 19. in 20. stoletje) je zaznamovana s stilskimi lastnostmi istorizma, romantizma,



secesije, modernizma, socialističnega realizma in sodobne arhitekture. V tem kraju nastajajo pogoni tovarn in delavnic od katerih še obstajata objekta nekdanje "Svilarne" in nasproti nje "Usnjarne", ki danes imata drugo funkcijo. Osnovno svojstvo tega kraja predstavlja predvsem do danes ohranjeno, izrazito nepravilno strukturo ulične mreže, nastalo spremljajoč konfiguracijo terena. Mreža ovinkastih ulic pogosto spremenljivih širin skupaj z raznolikim graditeljskim fondom predstavlja Almaški kraj edinstvenim na mapi mesta in kaže na njegove urbanistične in arhitektonske vrednosti.

ZAKAJ JE POMEMBEN ALMAŠKI KRAJ?

Z vsem še povedanim je treba poudariti tudi, da se v okviru te celote nahajata tudi dva zelo vredna kulturna spomenika: Almaška cerkev zgrajena 1797 – kulturni spomenik izrednega pomena in zgradba Matice srbske, zgrajena 1912 po projektu arhitekta Momčila Tapavice – prav tako kulturni spomenik izrednega pomena.

V Almaškem kraju so živele mnoge pomembne osebnosti, ki so prispevale k razvoju znanosti, kulture in umetnosti; slikarji, kiparji, igralci, književniki in znanstveniki; Arsenije Teodorović, Petar Dobrović, Isidor Bajić, Pera Dobrinović, Marko Nešić, Milan in Radivoj Kašanin, pa tudi organizatorji družabnega življenja in politiki Ignjat Pavlas, Kosta Hadži, Svetozar Marković, veliki župan Bela Aladar, dva mestna župana, veliko število duhovnikov, gimnazijskih profesorjev, zdravnikov, novinarjev in drugih.

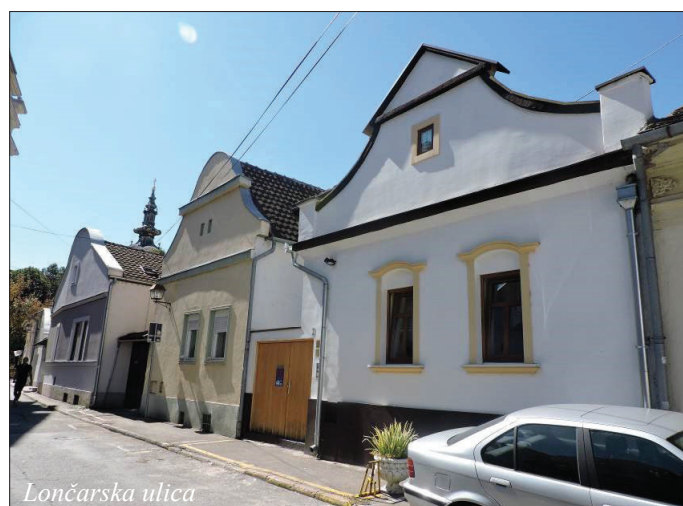
Almaški kraj v Novem Sadu je pomemben zaradi ohranjene celovitosti zgodovinsko-urbane matrice, dokumentiranja arhitektonskih in zgodovinsko-umetniških vrednosti slojevite graditeljske dediščine različnih stilskih in oblikovnih odlik, ohranjene kontinuitete nastajanja, gospodarskega, znanstvenega, kulturnega, duhovnega in družbenega življenja v Vojvodini.

Kako je zaznamovano 200 let obstoja Almaškega kraja? Kaj je predhodilo temu?

Kot rezultat "investitorskega urbanizma" je prišlo ob koncu 20. stoletja do resnega uničevanja ambientalnih vrednosti kraja z gradnjo objektov večdružinskih stanovanj, ki so neprimerni tako z arhitekturo kot tudi z nadstropnostjo. Postalo je jasno, da se lahko edino z obravnavanjem celote pod zakonsko varnost lahko ohranijo vrednosti kraja.



Hkrati je dozorela tudi zavest o tem, kako zelo pomembno je delati na afirmaciji in prezentaciji tega urbano-socialnega fenomena, pa je Zavodu za spomeniško varstvo Mesta uspelo združiti posameznike, kulturne ustanove, nevladin sektor, izobraževalne in znanstvene inštitucije ter lokalno upravo, da bi se z vrsto aktivnosti in manifestacij od 2016-2018 zaznamovalo 200 let obstoja Almaškega kraja. Organizirajo se razstave, strokovna vodenja po kraju ter vrsta znanstvenih in strokovnih srečanj, na katerih se govori o izzivih ohranjanja, revitalizacije in afirmacije vrednosti tega kraja. Tako so se iskristalizirale vrednosti in se je ustvarila ugodna klima za stavljanje celine pod zaščito zakona. Raziskovanje in valorizacijo prostora kot tudi opredelitev varnostnih ukrepov vodiva moja kolegica Nataša Šijan in jaz – arhitektki konzervatorki na Zavodu za spomeniško varnost Mesta Novi Sad. Soočajoč se s problemom narušenog ambienta v nekaterih delih kraja kot tudi valorizacije posameznih objektov, raziskovanje in proučevanje bo večkrat zastalo, zahtevalo bo nova preverjanja in spremembe mej celotnega kraja. Kompleksno raziskovalno delo in Študijo zaščite dokončujemo in oblikujemo Predlog za določitev Almaškega kraja v Novem Sadu na začetku 2019. Pošiljava ga v nadaljni



postopek sprejemanja preko Republiškega zavoda za spomeniško varnost in Ministrstva Kulture Republike Srbije do Vlade Republike Srbija, ki sprejema odločbo o določitvi Almaškega kraja za prostorno kulturnozgodovinsko celoto – kulturno dobrino sprejema 27. junija 2019. S tem so se ustvarili zakonski okviri za spomeniško varnost tega kraja.



Društvo konzervatorjev Srbije in sicer Odbor za podelitev nagrad je na svojem sestanku 8. februarja 2020 od prispelih kandidatov za letno nagrado Društva izbral mojo nalogo smatrajoč jo za izreden prispevek v raziskovanju, proučevanju in vrednotenju graditeljske dediščine. Kot je odbor ocenil, je vrednost te naloge, po kateri je bila boljša od ostalih, tudi v tem, da je v procesu raziskovanja uspela združiti in animirati različne udeležence lokalne skupnosti, s katerimi je prispevala k edukaciji in dvigu zavesti o vrednosti kulturne dediščine in pomenu njene ohranitve, brez katere ni prave in učinkovite zaščite. Nagrada nama je vročena 24. 02. 2020 na svečanosti ob Dnevu Društva konzervatorjev Srbije.

Vaše vezi s slovenstvom?

Moj oče Franc Zagoričnik se je rodil v Teharju pri Celju 1927. Njegov oče, moj ded Franc je bil fotograf. Pri iskanju dela sta dedek Franc in babica Katarina-Katica roj. Turnšek iz Teharj s svojimi tremi otroki pršla najprej v Novi Sad 1931, potem pa sta, ko so v Irigu bila potrebovali za fotografa, kupila hišo in se nastanila v centru Iriga. Posel je šel dobro, pečat obrtništva "Foto Zagoričnik" pa se lahko najde še danes na starih družinskih fotografijah mnogih iz teh krajev. Po končani drugi svetovni vojni je moj oče hodil v Gimnazijo v Rumi. Tu je v istem razredu mešane gimnazije spoznal mojo mamo Jeleno, roj. Pejaković, in kmalu se je med njima razvnela prava gimnazijska ljubezen. Poročila sta se takoj po končani šoli. Potem sta končala učiteljsko akademijo, oče pa kasneje še viš-

jo šolo ter delala v prosveti, mama kot učiteljica, oče pa kot profesor matematike v Rumi. Moj starejši brat dr. medicine, Boris Zagoričnik je znan novosadski abdominalni kirurg, mlajši brat Vladimir pa živi in dela v Švici. Na žalost sem očeta izgubila precej zgodaj, on je imel komaj 45 let, ko je preminil od posledic prometne nesreče. Jaz sem tedaj imela samo 15 let.

Lep dogodek u Vašem življenju?

Bez rezerve sta najlepša dogodka v mojem življenju rojstvi mojih dveh hčera, Sonje in Dunje. Obe sta sedaj odrasli. Sonja je arhitektka, Dunja pa je profesorica nemškega jezika.

Kot vsakega človeka, ki pridno dela, pa so me seveda razveselile tudi nagrade in priznanja, ki so prihajale, najljubši sta nagradi Društva konzervatorjev Srbije, prva "Zlatna mistrija" – za najboljši projekt 2012 in druga 2020, letna nagrada za raziskovalno delo na področju kulturne dediščine.

Nam lahko poveste kakšno zanimivost?

Zelo dobro se spominjam svojega prvega profesionalnega odhoda v Slovenijo. Kot predstavniki vseh Zavodov za spomeniško varstvo Srbije smo 2006 obiskali nekoliko mest v Sloveniji (Ljubljano, Maribor, Ptuj), da bi se seznanili z njihovimi izkušnjami v spomeniškem varstvu. Spominjam se, da smo bili navdušeni nad njihovo dobro prakso.

DS Kredarica in Vi?

Mojega dragega očeta, ki sem ga prezgodaj izgubila, pogrešam vse svoje življenje. Skozi svoje članstvo v Kredarici, učenje slovenskega jezika in kulture ter spoznavajoč Slovenijo, imam vtis kot da sem ponovo s svojim očetom. To je sedaj moj stik z njim. Članica društva Kredarica sem skupaj s svojima hčerkama od 2015. Glede na to, da sem poklicno zelo zasedena, ne uspevam, da se v DS Kredarica angažiram kolikor bi želela, vendar pa upam, da se mi bo po odhodu v pokoj sprostilo več prostega časa za večji angažma.

Kaj bi sporočili članom društva?

Vsem članom društva, zlasti mladim bi sporočila, naj se aktivno vključijo v delovanje društva. Le to jim nudi velike možnosti spoznati Slovenijo na vseh nivojih, potovati in jo obiskati, kot tudi šolati se v Sloveniji v slovenskem jeziku. Prav tako vabim vse tiste, ki so naši člani in ki imajo kakšne zanimive aktivnosti ali dosežke, naj jih prikažejo v našem časopisu, da bi se bolje spoznavali.

*Pogovor vodila: Marija Lovrić
Foto: Tatjana Zagoričnik*

SKLADATELJI SO VSE ŽIVLJENJE V KARANTENI

Krška vas 10. 6. 2020

V Srbiji od Leskovca do Subotice deluje štirinajst društev Slovencev in v njih poučujejo slovenski jezik. Pouk obiskuje več kot 500 učencev, starih od tri do 80 let, večina med njimi je že četrta generacija Slovencev. Član Društva Slovencev Kredarica Novi Sad je tudi uveljavljeni glasbenik Fedor Vrtačnik, ki je v Novem Sadu obiskoval pouk slovenščine pri Rut Zlobec, učiteljici iz Osnovne šole Maksa Pleteršnika Pišece, ki je v tem mestu začela poučevati slovenščino jeseni 2007. Vsaj dve sta podrobnosti, s katerima je Fedor Vrtačnik tesno povezan z našimi kraji. Ena od teh se nanaša na novejšo zgodovino nekdanje Jugoslavije, pri drugi ni mogoče določiti ne časa na prostora. Pred dnevi je obiskal med drugim Krško vas in Ljubljano, kar je bilo ob že omenjenem dodaten razlog, da smo se pogovarjali z glasbenikom. V društvo Kredarica so ga kot Srba pripeljale njegove slovenske korenine. Pradedek Ciril Vrtačnik se je rodil leta 1908 v Loški vasi pri Dolenjskih Toplicah. Bil je četrti od štirinajstih otrok. Ob začetku vojne, 15. aprila 1941, so ga ujeli in internirali v Nemčijo. Po vojni se je vrnil v Jugoslavijo, kjer je v Sremski Mitrovici spoznal Fedorjevo prababico Ano, in tu se začinja zgodba o družini Vrtačnik v Vojvodini. Kljub življenju v neslovenskem okolju so pri Vrtačnikovih ohranili slovenščino. Fedor se v njej sporazumeva zelo dobro. Slovenski jezik je po njegovih jezikovnih izkušnjah zelo »muzikalen« in se ga da zelo hitro naučiti. Je sicer močno podoben

srbsčini in drugim slovanskim jezikom, s tem da je v srbskem jeziku na primer polno turških in nemških besed. Slovenski jezik vedno znova obnavlja tudi skozi obiskovanje Slovenije. Sem pride pogosto. V Sloveniji ima sorodnike v Ljubljani in veliko prijateljev v Brežicah, ki mu pomagajo pri njegovem delu. V Sloveniji spoznava, kot pravi, to čudovito deželo in občuduje naravne lepote vsake regije, obožuje vse dele Slovenije, Dolenjska mu je zaradi prednikov seveda še posebej v srcu. Ko je nedavno spet obiskal rojstno deželo pradeda, ga je kot državljana Srbije doletela karantena. Toda to obdobje (samo)izolacije je preživel izjemno ustvarjalno. "Vse je v Sloveniji fantastično dobro organizirano. V tem času sem naredil pet ali šest simfoničnih aranžmajev. Sicer pa, komponisti in aranžerji so vse življenje v karanteni", je pojasnilo o svojem tokratnem neobičajnim bivanju v Sloveniji prepletel s humorjem. Ob tokratnem obisku je z veseljem napovedal koncert, ki naj bi ga izvedli 25. oktobra v Cankarjevem domu v Ljubljani. To bi bila Rock opera, ki jo izvajajo z zborom in orkestrom Srbskega narodnega gledališča iz Novega Sada in Novosadskim big bandom. Glasbeni dogodek, ki ga tako napoveduje umetnik, je v domačem okolju v Srbiji že dosegel izjemen odziv občinstva in ne gre dvomiti, da je ta spektakel simfo-rok uspešnica. "Ni bilo lahko združiti zbor in orkester Srbskega narodnega gledališča in Novosadski big band ter predstaviti nekaj, česar še nismo videli v našem prostoru – rock opero! Dir-





gent Fedor Vrtačnik je to uspel in ustvaril repertoar z dvajsetimi antologijskimi glasbenimi hiti rokovskih skupin”, je poročala spletna stran Espresso, ko so Rock opero novembra 2018 prvič izvedli v Novem Sadu. ”Vrtačnik je s tem glasbenim projektom dokazal, da se da spojiti ti dve, po prepričanju mnogih popolnoma različni glasbeni smeri in na koncertu narediti atmosfero, ki jo doživite samo na rok koncertih”, je še zapisala spletna stran Espresso.

Kaj ob takih odzivih na svoje delo pravi skladatelj, dirigent in aranžer Fedor Vrtačnik?

”Rock opera je zelo kompleksen projekt. Vsi igralci, glasbeniki na odru, začutimo duha rokavske uspešnice, začutimo, kako jih igrati: z veliko energije in z zelo razgibanim glasbenim izražanjem. Zelo sem ponosen na ta projekt in veseli me, da so ga prepoznali kot zelo dobrega”, pravi glasbenik, dirigent Novosadskega big banda in avtor številnih znanih filmskih skladb Fedor Vrtačnik. Poklicno je v glasbi že več kot trideset let. Zelo rad dela z big bandom, saj, kot pravi, v teh zasedbah praviloma igrajo najboljši in najbolj ustvarjalni glasbeniki z odličnimi zamislimi. Glasbeno izražanje je seveda široko, kot je veliko različnih glasbenih instrumentov za podporo ustvarjanju v glasbi. Slovenija spada med območja, kjer je priljubljena glasba, v kateri nastopi solo diatonična harmonika.

Kako Vrtačnik gleda na tako imenovano narodnozabavno glasbo in na instrumente, kot so omenjena harmonika in njeni ekvivalenti, med »narodom« v srbskem kulturnem okolju?

”Slovenska narodna pesem je naša pesem in je namenjena vsem nam in našim naslednikom. Ni pomembno, ali jo igramo na klarinetu, trobenti ali harmoniki, pomembno je, da je del vseh nas in del naše tradicije, zgodovine in kulture. Moramo jo ohraniti za naslednje rodove. V Vojvodini je podoben primer s tamburico, a tudi s harmoniko. Ohraniti moramo vsako tradicijo, ker je to kulturni temelj vsakega naroda”, pravi in se pri tem povsem strinja z enim od znanih izrekov, povezanih z glasbo:

”Glasba ne pozna meja in jezikovnih ovir, je univerzalni jezik – jezik ljubezni. Jezik glasbe je nekaj splošnega, in če v tej glasbi obstajajo čustva in dober ritem, potem ni pomembno, v katerem jeziku ali na kateri celini jo izvajate. To je element, ki povezuje vse ljudi na planetu, ne glede na njihov izvor, in ne morejo ga ustaviti meje ali predsodki. Zdi se celo, da je ustvarjanje glasbe eden osnovnih človeških nagonov. Navsezadnje boste našli glasbo kjer koli – od tropskih gozdov do največjih mest na svetu, od Grenlandije do Jamajke, celo v Nedođiji (Nije). Glasba presega vse meje, notranje in zunanje, vidne in nevidne”, pravi skladatelj, dirigent Novosadskega big banda, avtor številnih znanih filmskih skladb in aranžer srbski Slovenec in slovenski Srb maestro Fedor Vrtačnik.

”Zdi se celo, da je ustvarjanje glasbe eden osnovnih človeških nagonov”.

Foto: **Dorđe Veselinov**

VIR: Objavljeno v 23. št. Dolenjskega lista 4. 6. 2020

ZAHVALA

Učiteljica slovenščine Rut Zlobec, ki je vrsto let poučevala slovenščino na OŠ Maksa Pleteršnika Pišce, zdaj pa že nekaj let uči slovenščino člane Društva Slovencev Kredarica iz Novega Sada, se rada vrača domov, vedno pa zavije tudi v pišeško šolo na kratek klepet ali obisk. Tokrat je presenetila gospo ravnateljico Nuško Ogorevc s posebno zahvalo. Ob tem pa zapisala naslednje:

”Najprej se v imenu mojih učencev, udeležencev iz Društva Slovencev Kredarica Novi Sad, Srbija, in v svojem imenu zahvaljujem za gostoljubnost, lepa doživetja in možnost, da so naši rojaki lahko občutili utrip slovenske šole in kraja na taboru Premikamo meje. Odprtost in povezovalnost naše šole sta med Slovenci v Srbiji znani že več let, letos se zanj posebej zahvaljuje Društvo Slovencev Kredarica Novi Sad - poslalo je zahvalo naši dragi Nuški Ogorevc, ki vedno z veseljem in nesebično pomaga rojakom iz tujine. Najlepša vam hvala tudi za vso pomoč in podporo pri dop. pouku slovenščine na daljavo za učence v Srbiji. Veliko mi je pomenil šolski modem za internet, ki mi je omogočil kakovostno povezavo in spremljanje video konferenc naše šole prek Zooma. Zavedanje, da v posebnih okoliščinah nisem ostala sama, mi je res veliko pomenilo. Čeprav smo si učitelji iz tujine pomagali z gradivi, je bila vaša pomoč, pomoč domače šole neprecenljiva. Za moje učence je bila zelo spodbudna ideja Urške Tomše ob Noči knjige z zbiranjem lepih misli – z veseljem so zapise vrstnikov iz Pančeva prevedli v slovenščino, misli udeležencev iz Pišec pa v srbsčino. Zame osebno pa je bila posebno bogata izkušnja video literarnega večera ob Noči knjige z OŠ iz Pančeva in gosti in zanj sem posebno hvaležna



Davidu Križmanu in Tanji Plevnik. Hvala tudi Matjažu Vrešaku za hitro odzivnost in pomoč pri povezovanju v Zoomu in Teamsu, ter vsem sodelavkam in sodelavcem za vse primere dobre prakse. Dragi vsi, HVALA VAM še za polno drugih stvari, s katerimi ste me obogatili in sem delčke tega lahko prenesla svojim učencem - otrokom, mladostnikom in odraslim. Ostanite tako srčni, uspešni in povezani. In kot sem enkrat napisala Nuški – daleč sijete. Pa spočijte se. Lep pozdrav, hvaležna Rut”.

A tudi Rut ni odšla praznih rok od nas, gospa ravnateljica Nuška Ogorevc ji je namreč podarila nekaj izvodov Maksovih novic, našega šolskega glasila, na katerega smo zelo ponosni, zelo pa nas veseli, da bodo o nas brali v slovenskem jeziku tudi njeni učenci v Srbiji.

*Foto: OŠ Maksa Pleteršnika Pišce
Besedilo: Novinarski krožek
OŠ Maksa Pleteršnika Pišce*

VESELI PUST

V DS Kredarica potekajo glasbene delavnice za mlajše učence, ki so se začele s pustnim rajanjem. V pomoč je priskočil tudi Branislav Rosić, tukaj zelo znan avtor TV oddaj za otroke in mladino ter glasbenik s pesmicami iz zbirke Leteča kitara, ki jih je prevedla učiteljica Rut Zlobec v slovenski jezik. Ali poznate koga na sliki? Upajmo da ne, ker smo se lepo našemili. Nadaljevali bomo do Miklavža, ko se bomo ob miklavževanju spet videli.



BORIS PAHOR – 107 LET

Berem počasi »Nekropolo« Borisa Pahorja. Počasi kajti njegovo osebno doživetje grozljivih slik iz romana je izjemno boleče. Mislim o pisatelju...

Kakšno bogastvo modrosti si nabere človek v stoletnem trnovem življenju?

Kolikšnim sunkom in zaničevanju se ne izogne čez hude izkušnje z ljudmi?

Tudi, kako čudovito je po prehodu vseh kalvarij, enako mladostno toplo, odprte duše spremljati človeštvo naprej v prihodnost?

Samo velikim ljudem je to dano. Boris Pahor je največji sodobni slovenski pisatelj, mislec in večni borec za pravico človeka.

Svetlana Momčilović

Boris Pahor – življenjski optimist, ki je preživel koncentracijska taborišča. V sklopu 31. Tržaškega filmskega festivala 23. januarja je bil na ogled v gledališču Miela v Trstu dokumentarni film o Borisu Pahorju. Film z naslovom Človek, ki je videl preveč ni prvi film o tem slovenskem pisatelju, je pa prvi v angleškem jeziku..

Boris Pahor je najbolj znan po svojih srčnih opisih življenja pripadnika slovenske manjšine v drugi svetovni vojni v takratni fašistični Italiji in tudi po preživelih nacističnih koncentracijskih taboriščih. O tem času pričata deli Nekropola in Spopad s pomladjo kjer so opisane strahote Natzweiler – Struthofa in drugih taborišč v katerih je prebival. Danes, pri 106 letih, najstarejši je živi preživeli holokavsta.

Boris Pahor je eden od najbolj prevajanih slovenskih avtorjev. Dobitnik je Prešernove nagrade in odlikovan je s častnim znakom svobode Republike Slovenije. Francoska vlada mu je posvetila posebno pozornost, ko mu je leta 2007 podelila naslov Vitez legije časti. Slovenska akademija znanosti in umetnosti ga predlaga za Nobelovo nagrado za literaturo.

Zoran in Ljubica Stanković

Priča stoletja – pisatelj Boris Pahor. Jeruzalem je bil letos 23. januarja mesto zaznamovanja 75. obletnice od osvoboditve nacističnega koncentracijskega taborišča Auschwitz-Birkenau (Poljska), v katerem je stradalo več od milijon ljudi - večinoma Židov.

Dogodek se imenuje Svetovni forum o holokavstu in je bil prirejen petič. Obstajajo še žive priče. Ena od njih je tudi Slovenec Boris Pahor. Rojen je v Trstu 26. avgusta 1913 materi Mariji Ambrožič iz Materije in očetu Francu iz Kostanjevice na Krasu. Italijanske oblasti so v tistem času prepovedale uporabo sloven-

ščine v šolah in v javnosti nasploh, slovenska imena in priimke pa italijanizirale. Dogodek, ko je kot deček leta 1920 gledal, kako gori slovenski Narodni dom v Trstu, je zaznamoval Pahorjevo literarno pot še v otroštvu.

Življenjska pot – Po osnovni šoli nadaljuje šolanje na italijanski semeniški gimnaziji v Kopru in je 1935 maturiral. Študij teologije je kmalu opustil. Leta 1940 je bil poslan v Abesinijo in je bil prevajalec v taborišču za ujete jugoslovanske časnike, hkrati pa je na padovski univerzi študiral italijansko književnost. Kasneje leta 1947 je tam tudi doktoriral s tezo o liriki Edvarda Kocbeka. Po kapitulaciji Italije se je vrnil v Trst in se pridružil osvobodilni fronti. Leta 1944 je aretiran in predan gestapu. Ta ga je poslal v več taborišč med drugimi tudi v Dachau, Struthof in Bergen – Belsen. Po koncu vojne se je za posledicami internacije zdravil v francoskem sanatoriju Natzweile – Struthof je bilo francosko taborišče v katerem je tudi bil. Po vojni je izdajal revijo Zaliv v kateri objavljajo slovenski oporečniki. Edvard Kocbek je obsodil po vojne poboje. Pahorju so prepovedali vstop v takratno Jugoslavijo. Napisal je dela: Nekropola, Spomlad s pomladjo, Vila ob jezeru, V labirintu, Trg Oberdan, Knjiga o Radi. Pahor sledi Sartrovo in Camusovo idejo – idejo angažiranega pisatelja.

Z osamosvojitvijo Slovenije doživi Pahor tudi priznanje za svoje delo in moralno držo. Leto 1992 mu je prineslo Prešernovo nagrado. Odlikovan je s častnim znakom svobodne Republike Slovenije. Uradna priznanja prihajajo iz Italije, Avstrije, Francije, ki mu je leta 2007 podelila odlikovanje z nazivom vitez legije časti. Svetovno znanega pisatelja zadnja leta vedno znova predlagajo za Nobelovo nagrado za literaturo.

Marija Lovrić

vir: MMC, RTV SLO radijska oddaja

ČESTITKA

Marija Lovrić, učenka DPS in članica DS Kredarica Novi Sad je osvojila drugo mesto v kategoriji PESMI O NARAVI – *INTERMEZZO* na pesniškem natečaju Šinkovčevi dnevi poezije 2020 v organizaciji JSKD Idrija!



ZAKLJUČEK POUKA 2019/20

Dragi učenci, spoštovani starši, z vašo pomočjo, prizadevnostjo, trdom in sodelovanjem smo uspeli tudi to šolsko leto pripeljati h koncu. Hvala vsem, ki ste nam pošiljali odzive, naloge, dobre želje in pozdrave. Vemo, da ste bili nekateri tako zaposleni, da niste uspeli spremljati pouka na daljavo. Seveda tudi to popolnoma razumemo.

Ko so se razmere izboljšale smo nadaljevali s poukom v živo in ga junija uspešno zaključili. Ob pregledu map z učnimi listi so mlajši učenci v DS Kredarica Novi Sad povedali, kaj jim je bilo pri pouku najbolj zanimivo: Nikola – Cici Vesela šola; Dora, Anja, Vuk, David – Ko smo spoznavali Prešerna; Luka - Prevajanje v slovenščino; Anthea, Anja – Leteča vrečka Barbare Hanuš; Marko – Svetovni dan čebel.



smo tudi poslušali del prve oddaje slovenskega "radia" – podcasta v Srbiji, ki ga ureja Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji. Potrdila o obiskovanju pouka je prejelo tudi 19 odraslih in 6 najstnikov (10 potrdil za odrasle in 6 za najstnike pa še čaka). Najstniki so prejeli tudi vabilo k sodelovanju v slovenski bralni akciji za mlade Poletavci in Najpoletavci. Verjamem,



Vsi so dobil potrdila in pohvale za reševanje Cici Vesele šole, 13 map in potrdil pa bo počakalo na učence do jeseni. Ob zaključku pouka v DS Kredarica NS





da bodo tudi letos uživali v branju slovenskih knjig. Hvala vsem za sodelovanje in ustvarjalnost. Lepo poletje želimo in se vidimo septembra, ko bo imeli pouk ob ponedeljkih in petkih. Na koncu so učenci so ob zaključku prejeli še darilo - slovenski prevod slikanice Galeb avtorice Marije Lovrić, članice DS Kredarica.



Upamo, da bomo jeseni lahko nadaljevali tam, kjer so nas posebne razmere ustavile.

Ostanite zdravi, lepe počitnice vam želimo in se veselimo novih srečanj v septembru. Hvala staršem za podporo in sodelovanje, vsem želimo prijetno poletje.

*Rut Zlobec, učiteljica
in Đorđe Veselinov, predsednik DS Kredarica*

IN MEMORIAM

V 56. letu starosti nas je 8. januarja 2020 veliko prezgodaj zapustila Nina Karanović Krunić iz Odžakov, dolgoletna članica Društva Slovencev Kredarica.


Nina je bila vedrega duha in vedno pripravljena pomagati. Rada je obiskovala prireditve, ekskurzije in druženja v Kredarici in nas vse prevzela s svojim optimizmom in vedno nasmejanim obrazom.

Nina je ponosno izražala slovensko pripadnost in tik pred slovesom se ji je izpolnila velika želja da postane slovenska državljanica. Za njo je ostala velika praznina in žalujoča družina, sin Dimitrije in sestra Tamara z družino ter prijatelji in znanci.

Slava ji!

Nikoli te ne bomo pozabili in počivaj v miru draga Nina!





Društvo se za vsestransko podporo zahvaljuje častnemu predsedniku društva Ivanu Zavrtaniku z družino, družini Veselinov, Kekić, Veriš, Maletin, Ajduković, Juršić-Huzjan, Mariji Lovrić in vsem drugim članom društva, učencem dopolnilnega pouka, pevcem obeh pevskih skupin in članom ansambla, učiteljici Rut Zlobec, Uradu Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Združenju slovenska izseljenska matica v Sloveniji, Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport ter Zavodu za šolstvo Republike Slovenije, in v Srbiji, Veleposlaništvu Republike Slovenije v Beogradu in častnemu konzulu Republike Slovenije v Vojvodini Rajku Mariću, metropolitu msgr. Stanislavu Hočevarju, Nacionalnemu svetu slovenske nacionalne manjšine v Srbiji, Pokrajinski Vladi in Pokrajinskemu sekretariatu za izobraževanje, predpise, upravo in nacionalne manjšine – nacionalne skupnosti in Pokrajinskemu sekretariatu za kulturo, javno obveščanje ter odnose z verkimimi skupnostmi Izvršnega sveta Avtonomne pokrajine Vojvodine, Mestni upravi Novi Sad, Mestnemu odboru za kulturo, Kulturnemu centru Novi Sad, Židovski občini, Baletni šoli in Glasbeni mladini Novega Sada, Mestni knjižnici Novi Sad in drugim.

Bilten "Kredarica". Izhaja tromesečno. Uredniški odbor: Marija Lovrić - urednica, člani Elza Ajduković, Nevena Belić, Jasmina Veselinov, Nina Stanimirov-Veriš in Đorđe Veselinov. Aleksandar Jovanović – tehnični urednik in priprava za tisk. Tisk: Simbol - Petrovaradin. Naklada: 300 izvodov. Izvod brezplačen. Naslov uredništva: Društvo Slovencev "Kredarica", 21000 Novi Sad, Trg slobode 3. Telefon 021/427-106. E-mail: pisarna@kredarica.org. Rešenjem Sekretariata za informiranje št. 105/651-00104/2002-01 od 19. novembra 2002. Bilten "Kredarica" vpisan v Register sredstev informiranja. Izhajanje te številke je omogočil Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu in Pokrajinski sekretariat za izobraževanje, predpise, upravo in nacionalne manjšine – nacionalne skupnosti.

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

061.237 (497.113 Novi Sad)

KREDARICA: bilten Društva Slovencev v Novem Sadu / urednica Marija Lovrić.- Let.1, št.1(marec 2001)-Novi Sad : Društvo Slovencev "Kredarica", 2001 - Ilustr. ; 30 cm - 2001- Ilustr. ; 30cm

Tromesečno
COBISS.SR-ID 223277807

ISSN1821-1070